

תשורה

משמחת

נישואין של

מרדכי

וחיה

שיחיו

שטרנברג

ויהא דגאון אגון
דער
והבין ימי עב

יום חמישי ב' דר"ח תמוז ה'תשע"ט

פתח דבר

אנו מודים להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו החתן התמים הרב **מרדכי שי'** עב"ג הכלה מרת **חיה תחי'**.

התודה והברכה מובעת בזה לבני משפחתנו, ידידינו ומכירינו שבאו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחתנו ולברך את צאצאינו שיחיו בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בתור הבעת תודה לבבית והוקרה לכל הנוטלים חלק בשמחתנו, מוגשת בזה תשורה מיוחדת - מיוסד על הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שחילק 'תשורה' בחתונת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

על יסוד הידוע שבעת הנישואין מזמינים את רבותינו נשיאינו - הבאנו כהזמנה וכסגולה לזכות החתן והכלה, צילומים מכתבי קודש של רבותינו נשיאינו.

הסבא רבה של החתן הרה"ח ר' שניאור זלמן גורארי' ע"ה, כתב הנחות מהתועדויות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, והננו מפרסמים בזה כמה מהנחות אלו. למרות שרוב השיחות נדפסו בספר השיחות מהנחות אחרות, הרי "אין לבית המדרש ללא חידוש".

חביבות יתירה הייתה לסבא רבה של החתן הרה"ח ר' שניאור זלמן גורארי' ע"ה בכתיבת שאלות בנוגע לעניינים שדובר בעת ההתועדות. ידוע גם שהרז"ג שמע מהרבי הן ביחידות והן במענות בכתב, העדר השביעות רצון מזה שהחסידיים אינם מתעניינים די מספיק בהשיחות והמאמרים, כנראה שזה עודד את הרז"ג לכתוב שאלות לרבי על השיחות וכו'. זכה וקיבל הרבה מענות וביאורים על הדברים שנאמרו בהתועדות. לפנינו צילומים של כמה מהמכתבים והמענות.

הא-ל הטוב הוא ית' יברך את כבודו ואת אנשי ביתו יחיו בתוך כלל אחב"י בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ובמיוחד בברכה העיקרית שנזכה ללכת משמחה זו לשמחה העיקרית "שמחת עולם על ראשם", בהתגלותו המיידית של מלכנו משיחנו.

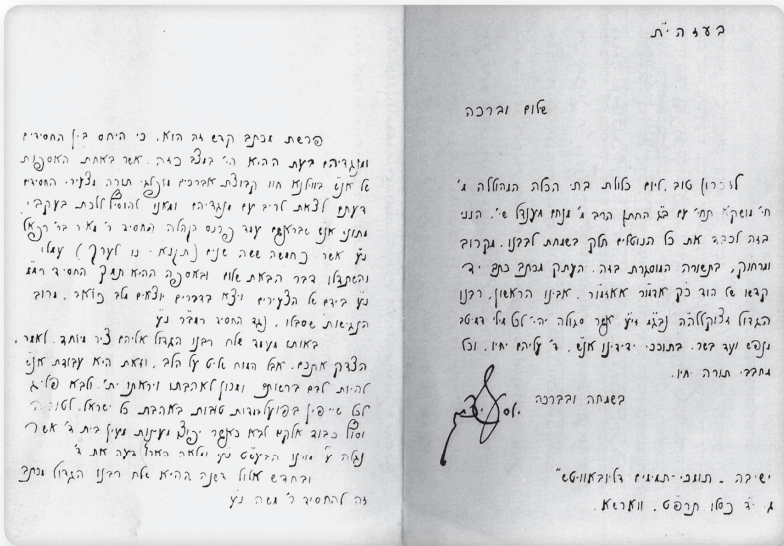
יום חמישי ב' דר"ח תמוז ה'תשע"ט

משפחת וובר

משפחת שטרנברג

התשורה שחולקה בחתונת הרבי

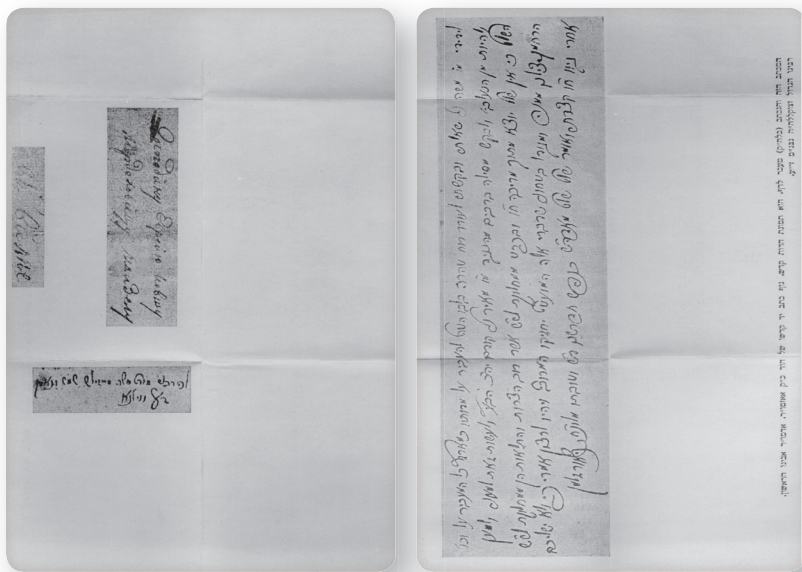
באמצע סעודת החתונה של הרבי, ב"ד כסלו תרפ"ט, שעה שהסיבו המסובים ליד השולחנות הערוכים, ציזה הרבי הריי"צ לאחד מתלמידי התמימים, לחלק בשמו, לכל אחד ואחד מהמסובים, תשורה מיוחדת:

גיליון שנכפל לשלושה חלקים. מצדו האחד של הגיליון נדפס צילום "תמונת הדרת-קודש. גוף כתב יד קדשו של כ"ק אאזמו"ר. אדמו"ר אבינו הראשון. רבינו הגדול זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע", ומצדו השני, כלפי חוץ, נדפסו שלושה צילומי קטעים קטנים, האחד - כתוב בלשון הקודש - אף הוא בגויכ"ק של אדמו"ר הזקן. השניים האחרים נכתבו ברוסית על-ידי אדם אחר.

לגיליון זה צורף גיליון נוסף שנכפל לשנים: מצד ימין נדפס צילום מכתבו של הרבי הריי"צ - הכתוב בכתב ידו של אחד המזכירים וחתום בגויכ"ק של אדמו"ר הריי"צ - בו הוא מודיע כי מכתב של אדמו"ר הזקן שראה לכבד בו "את כל הנוטלים חלק בשמחת לבנו, מקרוב ומרחוק. . אשר סגולה יהי' לכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר, בתוככי יידידנו אנ"ש, ד' עליהם יחיו, וכל מחבבי תורה יחיו". בצד השמאלי של הגיליון, נדפסה פשר פתשגן כתב - אף זאת בצילום כתב-ידו של אותו מזכיר - בו מפרט הרבי את הנסיבות בגללן שלח רבינו הגדול את מכתבו הנ"ל.

בנוסף לחלוקת ה'תשורה' בעת החתונה, שלח הרבי הריי"צ 'תשורה' זו לכמה מחסידיו, וכלשון הרבי באחד ממכתביו: ". אשר כ"ק מו"ה אדמו"ר שלחו בתור מתנה לחסידים ואנ"ש בקשר עם חתונתי".

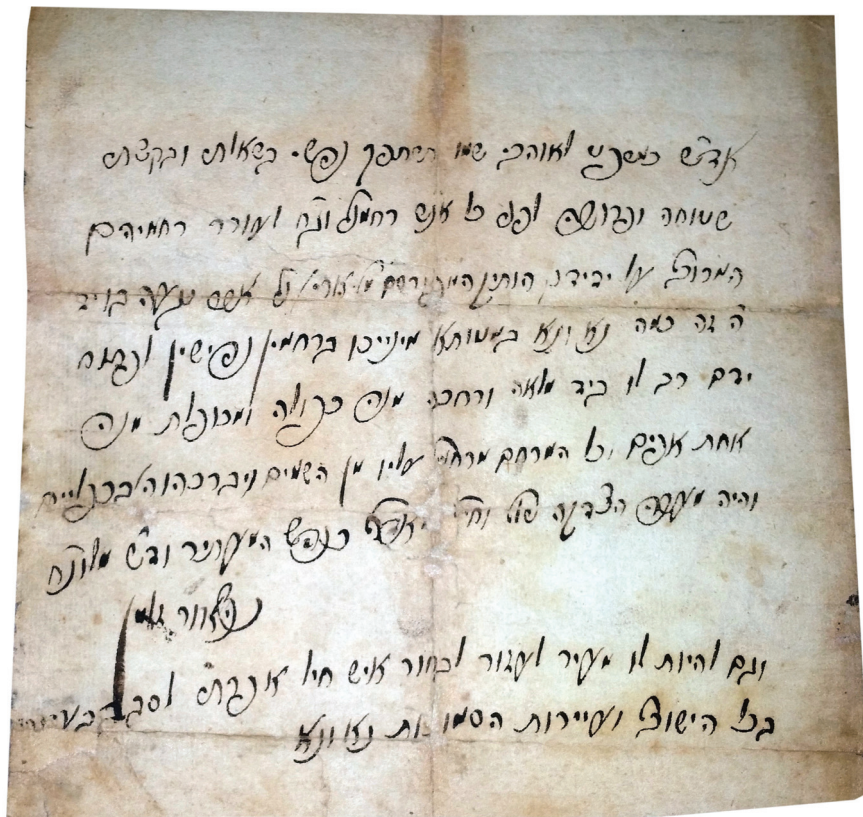
לידידי מו' משה נ"י שאלתי ובקשתי לעורר רוח טהרה בלבו חסד[ור] להעביר על מידותי כמארז"ל כל המעביר על וכו' ולחיות מן הנעלב[ים] ולבקש מחילה ברבים מהנגיד מו' מאיר נ"י קודם יה"כ הבע"ל [יום הכיפורים חבא עלינו לטובה] ולעשות זאת למעני ולמען השל[ום] כי אין שלו' יוצא מתוך מריבה ח"ו ובפרט ממחלוקת לש"ש [לשם שמים] אשר רוב הצרות והתלאות הן מנמלוקת לש"ש הרחמן יצילנו נמנה ונגודל בטחוני שדברי אלה המועט[ים] יחזיקו המרוב[ים] ויחיו לרצון אמרי פי ולא ישליכם אחרי גיוו ח"ו קיצרתי ואומר שלו' שלו' מאדח"ש [מאדון השלום] כנפש תדרשנו ד"ש [דורש שלומן] וטובתו מלונ"ח [מלב ונפש חפיצה] שניאור זלמן

תרגום הכיתוב בתמונה השמאלית למטה - בגוף כתב יד קודש אדמו"ר הזקן:
 להרבי מו"ה מייליש שמש ונאמן דק[הלת] ווילנא
 שלוש השורות הנוספות, בשפה הרוסית, נכתבו על-ידי אחר:
 לאדון יהודי משה מורדוכוביץ [בן מרדכי] מייליש בוולנא

כתבי יד קודש של רבותינו נשיאינו

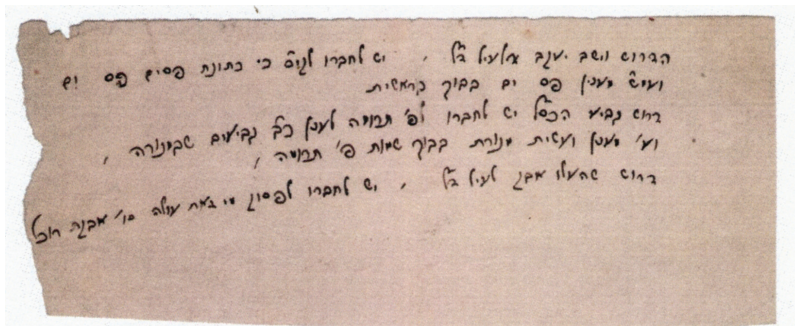
כ"ק אדמו"ר הזקן

מכתב קה באגרות קודש אדה"ז (הוצאה החדשה)

כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק

רשימות כ"ק אדמו"ר הצ"צ אודות דרושי חורף תר"כ (בסוף בוך תרי"ט ג')

הדרוש וישב יעקב דלעיל דף , יש לחברו לקי"ס כי פסים פס ים ועמ"ש
מענין פס ים בבוך בראשית

דרוש גביע הכסף יש לחברו לפ' תרומה לענין כ"ב גביעים שבמנורה ועי' מענין
ועשית מנורה בבוך שמות פ' תרומה

דרוש שהעלו אבק לעיל דף , יש לחברו לפסוק מי זאת עולה גו' אבקת
רוכל

רשימת כ"ק אדמו"ר הצ"צ אודות דרושי חורף תר"כ (בסוף בוך תרי"ט ג'): שייך לבוך 1098 (תרי"ט ג' בגוכי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ), נעתק בשינויים קלים (עפ"י כתב יד מעתיק?) ברשימות מאמרי דא"ח אדמו"ר הצ"צ תחלת ע' קמה (הערה המתחילת וישב יעקב, והערה המתחלת: לענין גביע הכסף), וסוף ע' קמד (הערה המתחלת: שייך לד"ה ויאבק איש עמו)

הדרוש וישב יעקב דלעיל דף [קג] מפרשת וישב תר"כ, שנדפס באוה"ת בראשית רסח, א.

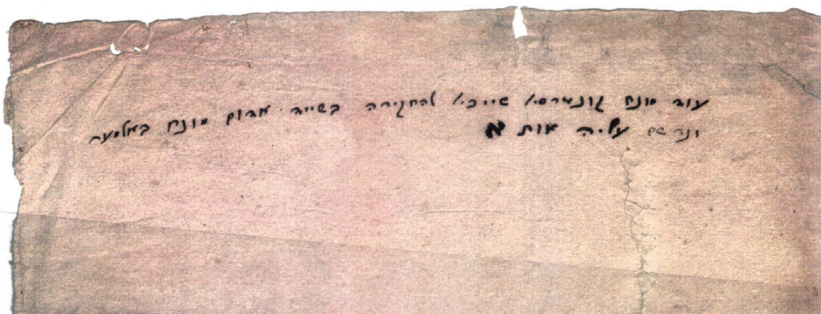
הדרוש גביע הכסף [מפרשת מקץ] תר"כ, שנדפס באוה"ת בראשית שמה, א (ומתחיל: לענין גביע הכסף).

דרוש שהעלו אבק לעיל דף [מפרשת וישלח] תר"כ, שנמצא בגוכי"ק 1098 [בוך תרי"ט ג' צז, ב (וראה שם קו, א) ולא נדפס לע"ע.

ובבוך גוכי"ק הנ"ל צז, א נמצא 'שייך ל"ה מי זאת עולה' נדפס באוה"ת שה"ש ע' תשיג.

כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק

רשימת כ"ק אדמו"ר הצ"צ אודות קונטרסים שייכים להחקירה

עוד מונח קונטרסי' שייכים להחקירה בשייד אדום מונח באלמער ונרשם עליה את א

בפתח דבר מכ"ק אדמו"ר לספר החקירה לכ"ק אדמו"ר הצ"צ נרשם: 'ע"פ המסופר, וגם מפי כ"ק מו"ח אדמו"ר כתב כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" ספרו החקירה בקשר עם נסיעתו לפטרבורג בשנת תר"ג והויכוחים בעניני דת, תורת ישראל, קבלה וחסידות שהיו שם. אף שכדרכו בקודש הוסיף בו גם לאחר זה.'

ובהערה 2 לפתח דבר שכתב כ"ק אדמו"ר לספר החקירה 'ראה בהוספות ח"ג סי"ז ש'מוזמן החורבן ע"ע ערך אלף תשפ"ח שנה" שע"פ המסורה ששנת החורבן היא עק"ב לפני תום אלף הד' (רש"י ע"ז ט, א) נכתב הנ"ל בשנת ה"א תרט"ז).

[ולהעיר שספר החקירה שבגוכי"ק אדמו"ר הצ"צ (ומספרו בספריית כ"ק אדמו"ר: מספר 1079, ונקרא בשם: בוך בג) נכתב מעיקרו בתור הגהות לדרוש המתחיל שאו מרום עיניכם תרי"ג (שנדפס בהוספות לספר החקירה) שנזכר בו בוך תר"ח] וחלק ממאמרים שבבוך זה על הסידור (הדרוש קרוב ה' לכל קוראיו) נאמרו בשנת תרי"ג – ראה רשימת מאמרי דא"ח אדמו"ר הצ"צ שנת תרי"ג].

וברשימה הנוכחית מציין כ"ק אדמו"ר הצ"צ שקונטרסים נוספים השייכים לחקירה מונח 'בשייד אדום מונח באלמער', ואולי כוונתו לבוך 1058 גוכי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ שיש בו הרבה הגהות לספר החקירה.

כ"ק אדמו"ר המהר"ש

פרסום ראשון:

צילום כתיב "ק מפרק ט"ז וי"ז מהמשך המאמרים "וככה" תרל"ז

אנחנו בחיינו , יגיד וכן יפעיל מ"פ בעולם זה היות כי ע"י עבודת עולם
במצותיך יצאנו הגשמי האנחנו בחיינו אלא חיי האדם , וכי חיינו כפי עולמנו
פניו , וכן כי זה אינו בזה ה"פ הוא ח"י הפנים , וישט הפנים (אם אינו
כח פניו בימינו פ"ב , ואם אינו זה חיינו בימינו אין אנחנו בחיינו
אנחנו בחיינו בפנים בחיינו ועל ע"ב יצאנו יצאנו חיינו חיינו חיינו
וע"ב בחיינו אדם הוא מ"פ חיינו , בחיינו חיינו חיינו חיינו חיינו
ע"ב חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו
וחיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו
אנחנו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו
כפי חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו

וידענו גם אינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו
אנחנו בחיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו
וכי חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו

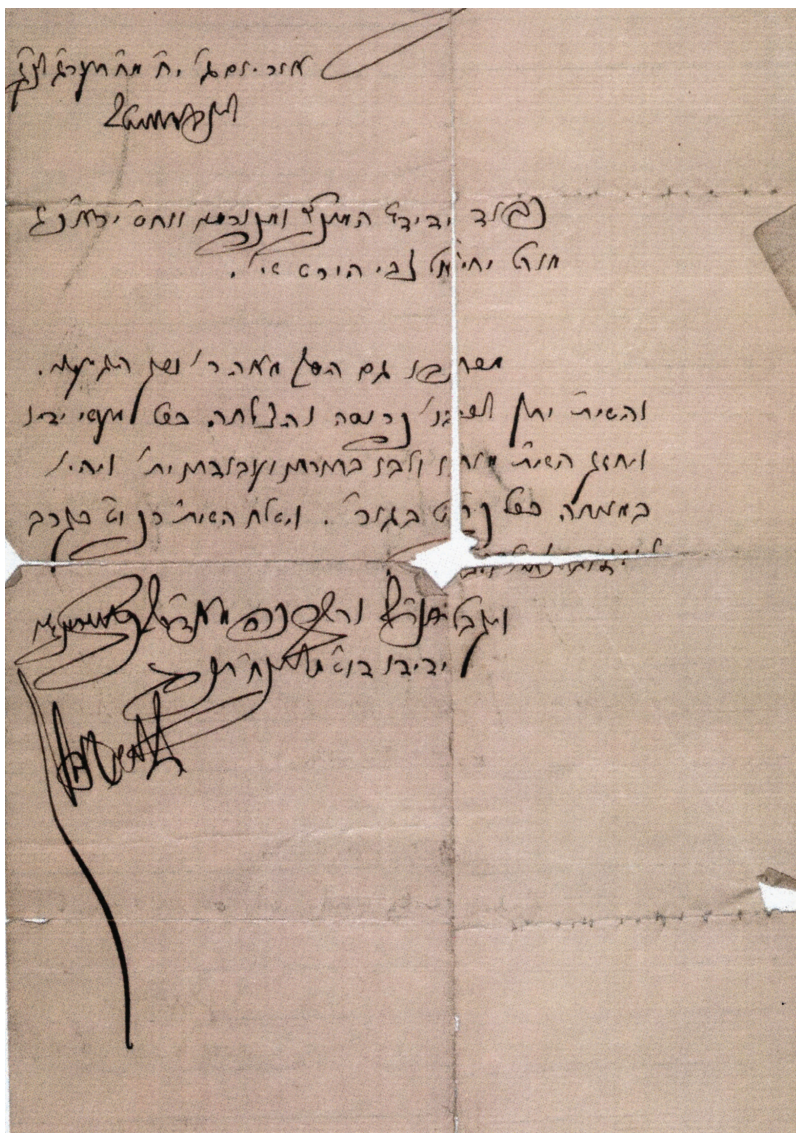
(ו) (ענינו) חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו
אנחנו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו חיינו
בחינו

בזה הענין / וזה שאמר / ופה סגרת מ' אפוא הפארה על עולם
 הקדמת בעפיו / והנה ספרו בוונגס בזה לבר על עיוני הקמ
 שנה עפיו / מאן אע"י כתיב ונסוחות את אל האב / עבדכם מ'ר
 ג'הוב פ' / וזה גם כן על גיהוב אלמ' ה' כעל / ג'ואא / א"ל
 והנה על ההקפאה בעפיו / סנה בבח אפ' / (וא"כ בה יא"ר)
 ספרונג על עיוני הקמ / ואפוא אם עיוני הקמ הם מיום
 ספרת העמק הם יסוס יא"ר זכ"ל וזה ה'ה' / פ' טרת כעמ'ר
 באע"י יהיו י"פ י"פ וי"פ וי"פ / א"ל
 הנה באפי את שנת' כע"ל את אפוא וי'ה' פ'כמה המיוני ג'ה' ג'ה'
 ביהוי הק' / וע"כ על שאלת ופלו"ל אל המ"ה המיוני ג'ה' ע"כ
 מאן אע"י ובכפ"י הל' / יהיו פ'ה' ופ'ה' מיל' פ' סג'ם הם ו"ג'ה'
 ופ' המ"ה הנ"ל ב"ה' פ' / והנה כ' אמר' מ' / ב' / ע"ה' או"ה'
 מ'אם אע"כ ב"ה' אפ' ז'ה' אב"ל המ"ה יהיו א"ה' / ע"כ
 ח'ה' אע"י יהיו א' המ"ה בע"ה' ה'ה' ע"ה' / יהיו המ"ה
 הט"ה' הט"ה' (ב'ה' / ו"ה' ג'ה' ע"כ פ' / ו"ה' א"ה'
 ופ' ובל' המ"ה / ו"ה' / ו"ה' א"ה' / ו"ה' / ו"ה'
 א"ה' ג'ה' א"ה' ע"ה' המ"ה ו"ה' אע"י פ' המ"ה המ"ה א"ה'
 א"ה' ג'ה' א"ה' המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה
 ע"כ פ' המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה / ו"ה' א"ה' / ו"ה'
 המ"ה המ"ה המ"ה / ו"ה' א"ה' / ו"ה' המ"ה המ"ה
 המ"ה / אע"כ ה' המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה / ו"ה' המ"ה
 ע"כ המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה המ"ה / ו"ה'
 פ'

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

פרסום ראשון:

אגרת כתי"ק לדודו זקנו של החתן - הרה"ח ר' יחיאל צבי הירש גורארי' הי"ד

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

מכתב לאבי זקנו של החתן, הרה"ח ר' שניאור זלמן גורארי' - במהדורה קמא ומהדורה בתרא

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה י"ב אלול תש"ח.
ברוקלין.

ידידי תלמידי הרב זו"ה אי"א
מוה"ר שניאור זלמן שי' גורארי'

שלום וברכה!

כמענה על כתבו המודיע אשר נחמוה
מפעם מרכז הישיבות תומכיה תמימים ליובאוויטש
לבקר את הישיבות אחי תמימים ליובאוויטש בערי
השדה ולעורר את מחזיקי הישיבות בהחזקת הנה
כמדה האפשרית ישדל לבקר את אחי תמימים וכן
הרבנים יחידים לחוסם ולאמצם בעניני חיזוק ולמסור
להם ובל מחפלי אבתי וכןסיות ברכה שנה טובה
ומחוקה.

ידידו הדורש שלומו ומברכו

אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה
אשר יצא ידו וברכה

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

כ"ה י"ב אלול תש"ח.
ברוקלין.

ידידי תלמידי הרב וו"ח א"א
מנה"ר שניאור זלמן שי' נורארי'

שלום וברכה!

במענה על כחבו המודיע אשר נחמנה
מפעם מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש
לבקר את סניפי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
הנודעים בשם אחי תמימים ליובאוויטש בערי השדה
ולהחזיק עם ידידי ראשי הישיבות ככל עניני
הנהלת הישיבות כפי אשר ימלא ידו חחני הרב
רש"ג שליט"א מנהל ישיבות תומכי תמימים
ליובאוויטש.

וכזה הנני ממלא ידי ידידי תלמידי
אשר בנוסיעתו זאת ישתדל לבקר את בני הכנסיות
וזאת כבוד הרבנים יחיו לחזקם ולאמצם בעניני
חיוזק ולמסור להם ולכל מתפללי בני הכנסיות
ברכה שנה טובה ומתוקה.

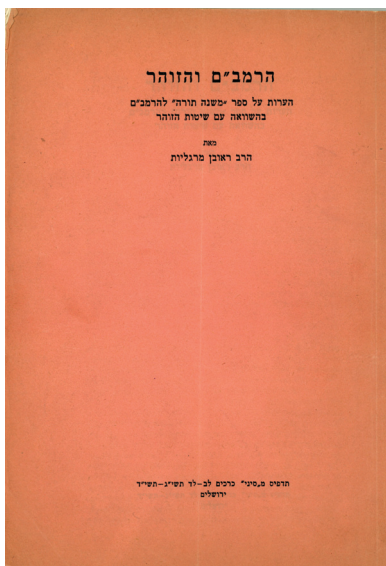
ידידו הדורש שלום

ומברכו בגאמות

י. שניאורסאהן
י. שניאורסאהן

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הערות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על הספר הרמב"ם והזהר עם פיענוח המראי מקומות

באגרות קודש ח"ט אגרת ב'תתקמט מופיע מכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו להרב ראובן מרגליות בו מאשר קבלת החוברת "הרמב"ם והזהר", ובסוף האגרת כתוב "כדרכי הנני בזה באיזה הערות בשולי הגליון" וכתבו על כך המו"ל "לא הגיעו לידינו"¹.

בליל י' שבט ש.ז. א' התמימים מצא אצל סוחר את חוברת "הרמב"ם והזהר" האישי של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו (שהי' חסר מספריית כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו במשך שנים רבות וזכה לפדות החוברת ולהחזירו

לבעליו), ועל גליונות החוברת - גוף כתב יד קודש של רבנו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו שכתב מראי מקומות בעת עיונו בספר, שהם היסוד להערות שכתב באריכות יותר ואח"כ שלחם להרב מרגליות, אשר גם הם נמצאו בתוך החוברת האישי של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על גבי ב' ניירות כחולות.

לקמן בא המכתב המלא עם ההערות ופיענוח המראי מקומות בשולי הגליון. אחרי המכתב בא המראי מקומות שכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על גליונות החוברת, ובו ישנם עוד ג' (ד) מראי מקומות אשר לא שלח להרב מרגליות.

1) אח"כ נדפס צילום מוקטן מהמכתב השלם בס' שמן ששון מחברך ח"ג ע' 77. הבא לקמן הוא מהערות שרשם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על גליונות חוברתו ובו ישנם כמה מראי מקומות שלא מופיעים בס' הנ"ל.

יסודי התורה

א. א-ו: יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש
 שם מצוי ראשון וכו' וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר
 אנכי ה' אלהיך. — ידוע כי רב סעדיה גאון בספר המצוות שלו ובעל
 הלכות גדולות לא מנו האמונה במציאת ה' למצות עשה כשהיא לעצמה, עם שהיא
 עיקר הדת ויסוד התורה, אולם כשיטת הרמב"ם וראב"ע בספרו יסוד מורא שער
 שביעי מבואר בוהר וארא כה. א: וידעתם כי אני ה' וגו' פקודא דא קדמא
 דכל פקודין, ראשיתא קדמא דכל פקודין למנדע ליה לקביה בכללא, מא
 בכללא למנדע דאית שליטא עלאה דאיהו רבון עלמא וברא עלמין כלהו שמיא
 וארעא וכל חיליהון כו', וברעיא מהימנא פנחס רנו, ב: פקודא קדמא
 אנכי כו', והרמב"ן, אם כי בכל מקום המליץ על שיטת בעל ההלכות, הנה במצות
 עשה זו הסכים לדעת הרמב"ם, ראה במצות עשה א ובמצות לא תעשה ה.
 והנה בוהר הובא הפסוק "וידעתם כי אני ה'" וכ"כ רבינו: "לידע
 שיש שם מצוי ראשון", ועיין במעשה רקח שעל הרמב"ם מהגר מסעוד חי
 (וויניציאה תק"ב) שדייק ממה שנקט רבינו "לידע" ולא כתב "להאמין", שעיקר
 המצוה הוא ע"י הידיעה האמתית כדרך שעשה אברהם אבינו ע"ה, וע"ד דע את
 אלהי אביך, והנה לפנינו בספר המצוות מ"ע א: אשר צונו להאמין האלהות.
 אמנם בהוצאת הגר"ח הלר מביא שבמקור הערבי "לדעת", וראה דרך פקודין
 מל"ת יא חלק המחשבה אות ו-ז ובספר הזכרונות מהגר צדוק הכהן מלובלין
 (גלה לספרו "דברי סופרים", לובלין תרע"ג) כד-לח ובספר דברי אמונה מהגר"צ
 שפירא ממונקאטש, בעל דרכי תשובה, דרך כה.
 שם, ז: אלוה זה אחד הוא כו' וידיעת דבר זה מ"ע
 שנאמר ה' אלהינו ה' אחד. — ע' ספר המצוות מ"ע ב. אמנם, ר"ט בספר
 המצוות שלו לא מנה עיקר זה למ"ע בפני עצמה בהתאם לשיטתו שאינו מונה למ"ע
 ענין שעובר בלא תעשה אם אינו מקיים אותה, והואיל "וכל המעלה על דעתו שיש
 שם אלוה אחר חוץ מזה עובר בל"ת, שנאמר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני"
 (לעיל ו), שוב לא מחשבה אמונת היחוד במנין העשין, וגם בעל הלכות גדולות
 לא מנה אמונת היחוד מ"ע בפני עצמה. ע' זהר הריקיע לרשב"ץ, שעל אזהרות ר"ש
 בן גבירול אות יב. אמנם כשיטת הרמב"ם מבואר ברע"מ פנחס רנו, א. שנמנית:
 פקודה רביעא יחוד, בעוד שבעמ' ב שם נמנית: פקודא תליטר קריאת
 שמע, הרי שפקודא רביעית היא אמונת היחוד כשהיא לעצמה, וכן ברע"מ ואתרונן
 ר"ג, א: שמע ישראל וגו' פקודא דא ליחדא שמיה דקוב"ה בכל יומא כו', ושם

מכתב אדמו"ר נשיא דורנו להרב מרגליות

ב"ה, כ"ד אלול, תשי"ד

ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס בקי וסדרן כו'

מוה"ר ראובן שי'

שלום וברכה!

בנועם מאשר הנני קבלת החוברת הרמב"ם והזהר שכבדני בה, אשר כמעשהו בראשונים כן מעשהו בחוברת זו לעשות אזנים לתורה ע"י קישור חבל בחבל ומרז"ל במרז"ל להאיר עיני הלומדים ע"י מראה מקומות, ובפרט שלקח לו ספר הזהר שהי' מוזנח בענינים אלו ביותר, ובודאי גם על להבא ימשיך בזה. ויה"ר שחפץ ה' בידו יצליח להגדיל תורה ולהאדירה.

ובהזדמנות זו הנה אדגיש ג"כ במה שהוסיף תושי' בניצוציו בזהר חדש שהגיעני מכבר שניכר בהם שיפור לגבי ניצוציו על הזהר, ובטח יכבדני ג"כ בשאר ספריו שהו"ל בשנה האחרונה לבד ספר הבהיר וזהר חדש שהגיעוני וכנ"ל.

כדרכי הנני בזה באיזה הערות בשולי הגליון.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, אביע ברכתי לכתביה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה ולהצלחה בעניניו.

בכבוד ובברכה מ. שניאורסאהן

הערות כלליות: א) מורגש החסרון (בת"ז, ז"ח ס' הבהיר) של לוח ההשוואה לדפי וסמני הוצאות הקודמות של ס' אלו.

חבל אשר בז"ח - בסופו - השמיט הקטע מתניתין פתחין כו' והר אדני שנמצא באיזה הוצאות ומחסיר בשלימות הוצאה זו.

חבל אשר אינו משתמש בספרי חסידות חב"ד (מלבד במקומות בודדים שנער יכתבם), ואף שמעתיק - גם דברי אחרון שבאחרונים².

(2) ראה גם אג"ק ח"ד ע' שכו.

ע"ב: פקודא (י) למקרי קריאת שמע כו', וראה הקדמת זהר בראשית יב, סע"א פקודא רביעאה; שם בתוספת עב, סע"ב וזהר שמות צא, א.

ב, א: האל הנכבד והנורא מצוה לאהבו וליראה אותו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך. — רס"ג בספר המצוות שלו לא מנה מ"ע זו, וראה בביאור הגר"פ פרלא שם שלדעת רס"ג פקודא ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך וגו' היא המ"ע למסור הנפש על קידוש השם, וכשיטת רבינו מבואר ברע"מ פנחס רנו, ב — רנו, א, שנמנו פקודא קדמאה אנכי כו' פקודא תנינא מסטרא דגבורה יראה וכו' ופקודא תליתאה דאחקרי אהבת חסד כו', ובוא תחנן רסג, ב: פקודא (ה) ליראה כו' כד"א ליראה את השם הנכבד והנורא כו', פקודא (ו) לאהבה וכו' דבעי ב"נ לרחמא ליה כו', ושם רסו, א, וע' זהר ויקהל רב, ב: שית פקודין קיימין אוף הכי בצלותא; חד ליראה את השם כו' תנינא לאהבה אותו כו', וראה בהקדמת זהר בראשית יא, ב, פקודא קדמאה ותנינא; יתרו צא, א, ובהקדמת תקו"ז י, ב: ואייה פקודא דקב"ה בכל תרי"ג פקודין.

שם ז: שינוי שמות המלאכים על שם מעלתם הוא, ולפיכך נקראים חיות הקודש והם למעלה מן הכלל ואופנים וראילים כו', ומעלה שאין למעלה ממנה אלא מעלת האל ברוך הוא היא מעלת הצורה שנקראת חיות, לפיכך נאמר בנבואה שהן תחת כסא הכבוד. — ע' זהר תרומה קלב, א: דאינו אתון דשבת אל אדון על כל המעשים כו' תפארת וגדולה שרפים ואופנים וחיות הקודש, וראה תוס' חולין צב, א, ד"ה ברוך, שחיות עדיפי משרפים, אמנם בתוס' חגיגה יג, ב ד"ה והחיות, שמעלת שרפים גדולה ממעלת החיות, וע' זהר פקודי רמא, ב: דחיות ואופנים כחדא אולין, ושם רמו, ב: מההוא נהירו נפקא חיותא כדא דשלטא על איגון שרפין, וע' זהר חוקת קפא, א: והאופנים ינשאו לעומתם כי רוח החיה באופנים כו' וההוא אקרי חיה ואופנים לקביל כל חד וחד ולא אולין אלא מרות דההוא חיה דאול עליהו כו', וראה זהר פקודי רמב, א: דאית חיוון עלאין אלין על אלין כו', ויונת אמרם בתו"כ ר"פ ויקרא: ר"ע אומר אף חיות הקודש הנושאות את כסא הכבוד אינן רואות את הכבוד, א"ר שמעון איני במשיב על דברי רבי אלא רמוסיף על דבריו כי לא יראני האדם וחי אף מלאכים שחיים חיי עולם אינם רואים את הכבוד, הרי שהוסיף הדרגה שעל חיות הקודש, וכאמור „אית חיוון עלאין אלין על אלין“, וראה בזהר חדש יתרו, מ, ג: חיות עלאין וחיות תתאין כו' ומה שאכתוב להלן.

ועיון בשו"ת מאיר נתיבים א"ח סי' ה, שנשאל על שבתקוני זהר הנוסחה: שרפים וחיות ואופני הקודש והנה הרמב"ם כתב חיות הקודש הם למעלה מן הכל לפיכך נקראים חיות הקודש, ובכל המקרא לא נמצא לשון זה, ויראה לי שנתכוון למה שאומרים בתפלת יוצר: והאופנים חיות הקודש, ומדברי רבינו שמע שדוקא חיות נקראים בשם הקודש, אולם הנה מצינו בקדושת מוסף „שרפי קודש“, הרי שימוחסים שם קודש לשרפים שהיא המעלה החמישית, ואולי שאני קודש מ„הקודש“ בה"א הידיעה, ובוה אפשר לקיים הגירסא בתקונים, ואלו ואלו דא"ת כו', עיי' שם ובסידור הגר"י עי"ב בתפלת יוצר ובס' מאה קשיטה להר"מ"ע מפאנו סי' א.

לחוברת הרמב"ם והזהר.

ע"ג. מנין המצות האמונה. - ראה סהמ"צ לה"צמח צדק" מצות האמנת אלקות בתחלתה.³

שם. ידיעה דוקא. - ראה קונטרס תורת החסידות - לכ"ק מו"ח אדמו"ר - פי"ג' ובהערתי שם.⁵

3) סהמ"צ לה"צמח צדק" מצות האמנת אלקות בתחלתה: אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. זו מ"ע לידע ולהאמין שיש אלוה (חינוך כ"ה), והרמב"ם בס' המצות במ"ע סי' א' ביאר ענין מצוה זו בלשון זה, מצוה א' היא הציווי אשר ציונו בהאמנת האלהות והוא שנאמין שיש שם עלה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים והוא אמרו אנכי ה' אלקיך עכ"ל,

והרמב"ן שם כ' בשם בה"ג שלא מנאה בתרי"ג והנראה מדעתו של בה"ג שאין מנין תרי"ג מצותיו אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא לעשות, אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיע אותה אלינו באותות ובמופתים ובגילוי השכינה לעינינו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות לא ימנו בחשבונן ונסמך שם מהמכילתא כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזירותי עשו קבלת המלכות ענין בפ"ע והמצות הנגזרות מאתו יתע' בע"א כו'.

ומ"מ דעת הרמב"ן בעצמו היא כהרמב"ם וכמו שסיים שם זהו דעת בה"ג ויש לו פנים אבל עוד במל"ת אבאר המתחוויר לי ובהשגותיו לל"ת סי' א' כתב להדיא כהרמב"ם וז"ל שנצטוונו מצוה ראשונה בקבלת מלכות שמים כלומר שנאמין שיש אלוה פועל לכל הנמצאות מוציאן מאין מוחלט אל היש שהם עליו ואל היש שיחפוץ בו בכל זמן מן הזמנים והוא שאמר יתברך ויתעלה אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים שהיא מצוה באמונה כמו שכתוב וביארנו אנתנו אותו ברא"י מדבריהם ז"ל צוה אותנו בזאת האמונה שהיא יסוד התורה עכ"ל לענינינו,

וכן כתוב ומפורש ברע"מ פ' וארא דכ"ה ע"א וז"ל ע"פ וידעתם כי אני ה' אלקיכם (שמות ו' ז') פקודא דא קדמאה דכל פיקודין למנדע דאית שליטא עילאה דאיהו רבון עלמא וברא עלמין כולה שמיא וארעא וכל חיליהון ודא איהו בכללא כו' כיון דידעו פקודא דא בארע כלל כדון אולף לון בארע פרט כי ה' הוא האלקים דא בארע פרט כמה רזין וסתרין אית ביה עכ"ל לענינינו,

מבואר מדבריו שפקודא קדמאה בארע כלל היא מצוה זו דהאמנת אלהות שמנאה הרמב"ם מפסוק אנכי ואח"כ מ"ש בארע פרט היא מצות אחדות השם שמנאה הרמב"ם שם סי' ב' מפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (דברים ו' ד') וכ"כ החינוך תי"ז: וכ"ה להדיא בהקדמת זהר בראשית די"ב ע"א פקודא תלייתה ופקודא רביעאה שהם ב' מצות אלו האמנת אלהות והיחוד יע"ש.

4) תורת החסידות פי"ג: כבר התבאר בכמה מקומות דיוק לשונו של הרמב"ם באמרו לידע* שיש שם מצוי ראשון, ואינו אומר להאמין שיש שם מצוי ראשון, לפי שצריכים לידע דבר זה, בידיעה שכלית כל מה שאפשר לידע.

וגדולה מזו אמר שם — הלכה ו' — וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר אנכי ד' אלקיך. והנה אנכי ה"א היא מצות האמונה, הנה גם בזה אמר לשון ידיעה.

5) ובהערתי שם [על המילה לידע]: בספר המצות מ"ע א' כתב "שנאמין", אבל א) ספר היד הוא משנה אחרונה לגבי סהמ"צ, שנכתב בתור הקדמה ליד החזקה (הרמב"ם בהקדמתו). ב.)

שם: וּלְפִיכֶךָ נִקְרְאוּ חַיֵּי הַקּוֹדֵשׁ כֹּו' וְאוֹפְנִים
 וְאַרְאִים וְחַשְׁמַלִּים וְשֹׁרְפִים וּמְלַאכִים וְאַלְהִים וּבְנֵי אֱלֹהִים
 וְכַרְוּבִים וְאִישִׁים. — ע' זֶהר בֵּא מִג. א: וְתִקֵּן לְכַרְסִיָּא כְּתוּב לְשִׁמְשֵׁא
 לִיה דַּיִנוּן מְלַאכִים אַרְאִים שֹׁרְפִים חַיֵּי אֹפְנִים חֲשַׁמְלִים אֱלִים בְּנֵי אֱלֹהִים בְּנֵי אֱלֹהִים
 אִישִׁים, וְע' אוֹצַר הַכְּבוֹד לְרַבֵּינוּ טוֹדְרוֹס אַבּוּלְעַפְיָא (וּרְשָׁה תַרְל"ט. יז. א) לְמַסֵּי
 רֵאשׁ הַשָּׁנָה כֹּד. ד"ה וּמְלַאכֵי הַשֶּׁרֶת. שְׁכַתְּב: «הַסְתַּכַּל בְּמַאמְרָא הַזֶּה וְתַבִּין מִתּוֹכּוּ
 שְׁנֵי דְבָרִים. הָא' הוּא שְׁאוּפְנִים וְשֹׁרְפִים וְחַיֵּי הַקּוֹדֵשׁ וּמְלַאכֵי הַשֶּׁרֶת הֵם מַעֲלוֹת
 זו לְמַעֲלָה מִזֶּה. שְׁאִין שֵׁם מְלַאכֵי הַשֶּׁרֶת נּוֹפֵל עַל הָאוֹפְנִים וְלֹא עַל הַשֹּׁרְפִים וְאִין
 צָרִיךְ לִזְכֹּר עַל חַיֵּי הַקּוֹדֵשׁ וְהֵם מַעֲלוֹת בְּאַמְתָּא, וְכִבְרֵי מִנְאַן הַרְמַב"ם זַל בְּסַפְרוֹ
 הִידוּעַ בְּמִוְרָה וְמִי יִתֵּן יוֹרֵה סְדְרוֹ אִיזְה מַעֲלָה לְמַעֲלָה וְאִיזְה שְׁנִיָּה לֵה אִיזְוֹ שְׁלִישִׁית
 וְלֹא דִיבֵר דְּבַר בְּזֵה אֲלֵא שְׂרַצָּה לְחוּס סְבַרְתּוֹ וְנָתַן טַעַם לְדְבָרֵיו שְׁמַעֲלַת אִישִׁים
 עַל שֵׁם שְׁמַדְבְּרִים אוֹ שְׁנֵרְאִים לְבַנֵּי אָדָם, וְכֵן הִדְבֵּר בְּמַעֲלַת אִישִׁים, אֲבָל לֹא חֵשׁ
 הִרְבַּ וְזַל לְדַבֵּר בְּשֵׂאֵר מַעֲלוֹת וְאִינִי יוֹדֵעַ מֵה טַעַם, וְאִנִּי קְבַלְתִּי מִרְבוּתִי סְדֵרָה
 וְשׁוּב רֵאִיתִי בְּמַדְרַשׁ ר' חֻזְקִיָּה הוּא אוּיֵל בְּאוֹרְחָא כֹּו' עַכ"ל הַמְדֻרְשׁ, וְכַתְּבִיתִי לָךְ
 זֶה לְמַעַן תִּדְעַ מֵה שְׁנִשְׁמַט מְדַבְּרֵי הִרְבַּ וְזַל, אֲמַנֵּם יוֹדֵעַ תִּדְעַ שְׁחַיֵּי הַקּוֹדֵשׁ יִמְעֲלָה
 מְכוּלָן שֶׁהֵן קְרוּבוֹת לְשְׁכִינָה, הִלּוּא תִרְאֶה שְׁבַשְׁעָה שְׁהַקְבָּה מְסַתְכֵל בְּעֵדָן שֶׁהֵן
 פּוֹתְחִין שִׁירָה וּבְתַרְיֵהוֹן שֹׁרְפִים וְאוֹפְנִים וְכַרְוּבִים וְכו'». וְרֵאשׁ זֶהר חֲדָשׁ יִתְרוֹ לוֹ, א.

שם: כִּלְאֵל עֶשְׂרֵה שְׁמוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ בְּהֵן הַמְלַאכִים ע"ש
 עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת שֶׁל הֵן. — בְּמִוְרָה נְבוּכִים ב, ד: מֵאִמְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים מִן הַפִּילּוּ
 סוֹפִים, שֶׁהַשְׁכֵּלִים הַנִּפְרָדִים עֶשְׂרֵה וְכו' וְהַשְׁכֵּל הָעִשְׂרִי הוּא הַשְׁכֵּל הַפּוֹעֵל וְכו'.
 וְע' הַקְּדָמַת קוּז' (ג. א): הֵן אַרְאִים צַעֲקוֹ חוּצָה וְכו' כְּמָה מְלַאכֵי דַּיִנוּן חַיֵּי
 דְּמַכְרַבְתָּא וְשֹׁרְפִים, וְאוֹפְנִים וְכו' עֶשְׂרֵה כְּתוּב דְּכִלְיָן בְּהוֹן וְכו', וּבְהוֹר חֲדָשׁ
 בְּרֵאשִׁית בְּמַדְרַשׁ הַנְּעֵלִם (ד. א): בְּרֵאשִׁית כֹּל הַנְּבֵרָאִים בְּרֵאשִׁית צוֹרֵת הַמְּלַאכִים
 הַקְּדוּשִׁים שֶׁהֵם תְּחִילַת כֹּל הַנְּבֵרָאִים הַנְּאֲצִלִים מִזִּוֵּי אוֹר הַדְּרוֹ, וְעֶשְׂרֵה שְׁמוֹת
 נִקְרְאוּ בְּסוֹדֵם, וּבְתוֹךְ שְׁמוֹתֵם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים וְכו' שֵׁם אֱלֹהִים מְשׁוֹתֵף הוּא עַל יִתְרֵי
 הַנְּבֵרָאִים, הַמְּלַאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים וְכו', וְרֵאשׁ נִיצוּצֵי זֶהר שֵׁם, וְהִנֵּה הַגְּרָ"ר יַעֲבֹד
 בְּסַפְרוֹ מִגְּדוּל עוֹז, אוֹצַר הַטוֹב מוֹסַד בְּאוֹת ז, כּוֹתֵב: הַיֵּה הַמְּלַאכִים עֶשְׂרֵה בְּלִבְד
 הַיֵּה דַעַת הַפִּילּוֹסוֹפִים הַמְּנִיחִים לְכֹל גִּלְגַּל שְׁכַל נְבִדֵל הַמְּנַחֵגוּ, וְאִין
 זו דַעַת חו"ל הַאֱלֹהִים הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה' סְמוּכִים בְּאַמְחָ עַל
 הַכְּתוּבִים, הֵשׁ מְסַפֵּר לְגִדּוּדֵיו אֵלֶף אֵלֶפֶין יִשְׁמֻשׁוּנִי וְרִיבּוּי רִבּוּן קִדְמוֹהוּ יְקוּמוּן.
 אֲמַנֵּם ר' צוּדֵק הַכְּהֵן מְלוּבְלִין בְּסַפְרוֹ «אוֹצַר הַמֶּלֶךְ» שְׁעַל הַרְמַב"ם (לוֹדוּ תַרְצ"ט)
 כֹּתֵב עַל זֶה: «אִנִּי אוֹנֵי כִי גַם הַרְמַב"ם יָדַע מְקַרָּא מְפּוֹרֵשׁ כִּי אִין מְסַפֵּר לְגִדּוּדֵיו,
 אֲבָל רַבִּינוּ חֲשַׁב וְכַתּוּב בְּכֹלֵם וְאִמְרֵי שֶׁהֵם עֶשְׂרֵה, אֲבָל מִי לֹא יָדַע כִּי בְּכֹל כֹּת
 מֵאֵלּוּ יֵשׁ אֵלֶפֶי אֵלֶפִים יִרְיֹבּוּ רַבּוֹת גְּדוּלֵי מְלַאכֵיו עוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ, וּבּוֹדֵאֵי גַם בְּכֹל
 כֹּת מֵהֵנָּה יֵשׁ אוֹתֵם הָעֶשְׂרֵה בְּחִינוֹת שְׁחַשְׁבֵּי רַבִּינוּ, הֵא כִיצַד, בְּחַיֵּי הַקּוֹדֵשׁ יֵשׁ

Handwritten mark

Handwritten note: אַחַר צִדְקָה

2 ע' עֲבֹדָה זֶהר מִג, ב: לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי לֹא תַעֲשׂוּן כְּדִמוּת שְׁמַיִ הַמְּשַׁמֵּן לְפָנֵי בְּרוּמֵם
 כְּנוֹן אֹפְנִים וְשֹׁרְפִים וְחַיֵּי הַקּוֹדֵשׁ וּמְלַאכֵי הַשֶּׁרֶת, אִמְרֵי אֲבִי לֹא אֲסַרֵּה תוֹרָה אֲלֵא שְׁמִי
 שְׁבַמְדוֹר הָעֲלִיּוֹן, וְשְׁבַמְדוֹר הַתַּחְתּוֹן מִי שְׂרִי כֹו' וְרֵאשׁ בְּסַפְרוֹ מְלַאכֵי עֲלִיּוֹן עִם קַסָּת עַנְיָן
 שְׁאוּמְרִים: שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם מְלַאכֵי הַשֶּׁרֶת, וְיִדְוִקוּ וְנִסְטוּ כְּסִנְהֵרֵרִין צַג, רַע"א: גְּדוּלִים צַדִּיקִים
 יוֹתֵר מִמְּלַאכֵי הַשֶּׁרֶת, וְרֵאשׁ בְּהִיכַל הַבְּרַכָּה מִתְּהַנֵּחַצַּ מְהַרְיָא מְקוּמְרָנָא, בְּרֵאשִׁית (סו. א)
 3 לְמַנְיָנוּ בְּהוֹר חֲדָשׁ בְּרֵאשִׁית ז, א כְּשִׁנְיִיּוּם אַחֵרִים, הַיֵּה אֵלֶפֶין אֵלֶפֶין אֵלֶפֶין אֵלֶפֶין אֵלֶפֶין

ע"ד. מזריגת חיות ושרפים - ז"ל כ"ק אדמו"ר הצ"צ בלקוטי הערות לדרושי רבנו הזקן בעל התניא (כת"י שלא נדפס עדיין⁶): מש"כ (רבנו הזקן) דחיות למעלה משרפים - כ"ד הרמב"ם וכ"מ בחולין צא.. אך זהו נגד כאריז"ל, לכן אם באנו ליישב זה להאריז"ל צ"ל דמיירי בחיות דמרכבתא עילאה דאצי'. - וראה ההגה בתניא רפל"ט⁷ שציין לרע"מ פנחס.

ע"ח. - שמש בגבעון דום. ראה תנחומא אחרי פסקא יד⁸. תוס' ע"ז יז, סע"א⁹.

שם. - מלאכים ובנ"א. ראה עבוה"ק ח"ג פ"ג ואילך¹⁰.

בסהמ"צ לא דק הרמב"ם כ"כ בתלמוד המצות ודיניהן (יד מלאכי כללי הרמב"ם כג). ג) בסהמ"צ אפשר שאירע קלקול במלות ההעתקה ע"י המעתיק (שם כב), משא"כ היד שנכתב בלה"ק. ד) ע"פ כת"י העברי של סהמ"צ הנמצא עתה, י"א שגם בסהמ"צ יש לפרש "לידע". וכמו שהוא במנין המצות שבראש היד (ראה סהמ"צ הוצאת העליר).

6) לאחר זמן נדפס באוה"ת נ"ך (ג"כ) ע' א'רסה.

7) ההגה בתניא רפל"ט [בהמשך למ"ש בפנים ש"מדור נשמות הצדיקים הוא בעולם הבריאה ומדור המלאכי בעולם היצירה, כתוב בההגה] וז"ל: והיינו בסתם מלאכים אבל יש מלאכים עליונים בעולם הבריאה שעבודתם בדחילו ורחימו שכליים כמ"ש בר"מ שם [פ' פנחס] שיש שני מיני חיות הקדש טבעיים ושכליים וכמ"ש בע"ח.

8) תנחומא אחרי פסקא יד: משעה שהשמש זורח עד שהוא שוקע, אין קילוסו של הקב"ה פוסק מפיו, שנאמר ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה' (תהלים קיג ג), וכן אתה מוצא בשעה שעשה יהושע מלחמה בגבעון, מה כתיב שם, אז ידבר יהושע לה' וגו' שמש בגבעון דום (יהושע י יב). בקש יהושע לשתק את החמה, לא אמר לו שמש בגבעון עמוד, אלא דום, למה אמר דום, שכל שעה שהוא הולך הוא מקלס להקב"ה, וכל זמן שהוא מקלס יש בו כח להלך, לכן אמר לו יהושע שישתוק, שנאמר שמש בגבעון דום, אמר השמש ליהושע וכי יש קטן אומר לגדול דום, אני נבראתי ברביעי, ובני אדם נבראו בששי, ואתה אומר לי דום. א"ל יהושע בן חורין שהוא קטן ויש לו עבד זקן, אינו אומר לו שתוק, אברהם אבינו הקנה לו הקב"ה שמים וארץ שנאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ (בראשית יד יט), ולא עוד אלא שהשתחית ליוסף, שנאמר הנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחיים לי (שם לו ט), [ואת מדבר כנגדי] הוי שמש בגבעון דום, א"ל השמש ליהושע, וכך אתה גוזר עלי שאדום, א"ל הן, א"ל ומי יאמר קילוסו של הקב"ה, א"ל דום אתה ואני אומר קילוסו של הקב"ה שנאמר אז ידבר יהושע (יהושע י יב), ואין אז אלא שירה, שנאמר אז ישיר משה (שמות טו א).

9) תוס' ע"ז יז, סע"א: בגמרא שם איתא שר' אלעזר בן דורדיא "אמר להרים וגבעות בקשו עלי רחמים, אמרו לו (ההרים וגבעות) עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו". ומפרש התוס' ד"ה "עד שאנו מבקשים עליך רחמים. לא השיבו לו כך אלא ה' אומר בלבו שכך יוכלו להשיב א"נ שר של הרים ה' משיב כן".

10) עבוה"ק ח"ג פ"ג ואילך: מפני האריכות הגדולה לא נעתקו הדברים.

בחינת החיה שבחיות הוא הראש מאותו הכת הסמוך לכסא הכבוד, ויש בחינת אופנים שבחיות והוא אחריו באותו הכת וכן כולם עד האחרון בחינת אישים שבחיות והוא הסוף ורגל אותו הכת ועם כל זה גדול מראש הכת שאחריו והיא מבחינת החיות שבאופנים וכן כולם ובחינת אישים שבאישים היא הקטנה מכל מעלות המלאכים ועם כל זה גדולה ממעלת האדם הגדול, ובסוף ספר אוצר המלך הנוכח (גה, א-ב) הוא כותב: «תדע מדכתב רבינו עשרה שמות אלו כללם בלשון רבים חיות אופנים ואראלים כו' [ולא נקט חיה אופן אראל וחשמל כו'] לומר אינו אחד מכל מן [כמו שחשב הגיעב"ץ] אלא רבים וכו'». וראה שם מה שסיים על דברי המגדול עון אלה, ויעוין בוהר חדש יתרו מ, ב: חיות עלאין ואופנים עלאין וחיות תתאין ואופנים תתאין כו'.

תתאין
עלאין

שם: ומעלה עשירית היא מעלת הצורה שנקראת אישים והם המלאכים המדברים עם הנביאים וכו' לפיכך נקראו אישים שמעלתם קרובה ממעלת דעת בני אדם. — להלן ד, ו: והאל נותן לכל גולם וגולם צורה ראויה לו ע"י מלאך העשירי שהוא הצורה הנקראת אישים. וכו, א: ובעת שנתנו עליו [על הנביא] הרוח התערב נפשו במעלות המלאכים הנקראים אישים, וראה בפירוש המלים הזרות מר"ש אבן תיבון אות ס, ערך השכל הפועל: «ונראה לי כי הוא שאומר הרב ז"ל עליו בחבורו ששמו «אישים» כו' ואיני יודע אנה מצא הרב ז"ל השם הזה. ונראה לי שמצאו בדברי החכמים ז"ל בספרי המדרשות או זולתם». והנה כבר הבאתי לעיל, שבזוהר בא מג, א מבואר, שהכחה העשירית נקראת אישים, וראה במגדול עון שעל הרמב"ם כאן, שכתב: וזה הלשון מורה כי הר"מ ז"ל היה מקובל בנסתרות אלא שקיים בעצמו מה שאמרו ז"ל יהיו לך לבדך כבשים ללבושך וכו', וע' זהר לך פא, א בסתרי תורה: דכד ב"ג אתער בהאי עלמא לאזדווגא כו' ומשיכו דנפשא דמשיך תמן אתמשך חילא אוהרא תמן מאינון דרגין דאתקרון אישים, ויעוין בתורת כהנים פ' צו, פי"ח: וזאת משחת אהרן כו' מאשי ה' מלמד שאף האישים סייעו וכו', ובהגהות הרידב"ז [שעם פירוש הר"ש משנץ לתוכ"ס] שם אות א הביא ממדרש שה"ש שהכל מסייעים בשביל כבוד מלך מלכי המלכים אפי' מלאכי השרת כו' ולזה אמר שאף האישים, אותם המלאכים הנקראים אישים, סייעו וכו', וע' זהר חדש רות (פא, א): ויראו בני האלהים את בנות האדם וכו' ולית לך בכל אינון מלאכין דאשלימו לאתערבא גו ב"ג כאינון דאקרון אישים וכאינון דאקרון בני אלהים.

שם יב: צו חכמים הראשונים שלא לדרוש בדברים אלו כו'. — עיין רע"מ פנחס רכג, ב; שם רל, רע"ב; הקדמת תקו"ז (יא, רע"ב); יג, א; די, ב; שם תקו"ז (לג, ב). וזהר חדש יתרו לו, א.
שם: ועליהם אמר שלמה בחכמתו דרך משל (משלי כו, כו) כבשים ללבושך וכו'. — וכן להלן בהלכות דעות ספ"ג: והוא שאמר שלמה בחכמתו (שם ג, ו) בכל דרכיך דעהו וגו', ושם ד, טו: הוא שלמה אמר בחכמתו (שם כא, כג) שומר פיו ולשונו וגו', ושם יט: הוא שאמר שלמה בחכמתו (שם לא, ג) אל תתן לנשים חילך, ושם ז, ד: הוא ששלמה אמר בחכמתו (שם כו, יח) כמתלהלה וגו', וכן בהל' תלמוד תורה ג, יב: וכן אמר שלמה בחכמתו (שם כד, י) התרפית ביום צרה וגו' ועוד כאלה, ויעוין בברכות י, א: ועליו אמר שלמה בחכמתו (משלי כג, ט) בני אם חכם לבך וגו'

א"ת
א"ת
א"ת

שם. - ג' יסודין כו'. ראה פרדס ש"ט פ"ג¹¹.

להל' ע"ז פי"ב ה"ו¹². ראה צפנת פענח להגאון מרגצוב שהאיר מקורו מחכמת הקבלה¹³.

להל' מעה"ק סופ"ג¹⁴. ראה ס' מדות רשב"י (להרא"ז מרגליות) דף רכח, א שהעיר מזח"ג כ, א¹⁵.

הרמב"ם מקובל: כן הוא במסורת רבי מפי רבי עד מורנו הבעש"ט (ס' השיחות - לכ"ק מו"ח אדמו"ר - קיץ ה'ש"ת. ע' מא, וכבר ציינתי שם בהערה דלכאורה צ"ע ממ"ש בשער הגלגולים הקדמה ל"ו ומהר"ש אלקב"ץ בפירושו לשיר השירים אשר הרמב"ם לא למד חכמת האמת. וראה שם הגדולים להחיד"א מערכת רמב"ם. - כתבו על הרמב"ם שבסוף ימיו עסק בקבלה: מגדל עוז ה' יסוה"ת פ"א ופ"ב. שו"ת מהרמ"ם אלשקר סי' קיז. עבודת הקודש ח"ב פי"ג. הלבוש בלבוש פנת יקרת ח"א פנ"ג. וראה שומר אמונים ויכוח א"ס ק"ג, פי' הר"מ בוטריל לספר יצירה (פ"ד מ"ג).

(11) **פרדס ש"ט פ"ג:** והדבר הזה יובן במה שפירשו חכמי המחקר שיסוד העפר עם היותו יסוד רביעי הוא כלל ג' יסודות הראשונים שהם מים אש אויר ומהם נתהוו יסוד הד'. עכ"ל, ועיי"ש בארוכה.

(12) **הל' ע"ז פי"ב ה"ו:** ופאה זו שמניחים בצדעים לא נתנו בו חכמים שיעור, ושמענו מזקנינו שאינו מניח פחות מארבעים שערות.

(13) **צפנת פענח:** ושמענו מזקנינו כו'. פחות מארבע. הטעם משום דמבואר בספרי קבלה די' לפיאה דא"ק ד' שערות עי' בספר מפתח העולמות ע"ש.

(14) **הל' מעה"ק סופ"ג:** ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבת.

(15) **מדות רשב"י:** אין מקור בחז"ל לדברי הרמב"ם ז"ל האלו והוא עצמו כותב ויראה לי, ומצאתי ב"ה מקור טהור (בזוה"ק ח"ג ד"כ. בזהר) וז"ל ושלמא דבעי בר נש לאעלא קמיה בהודאה דהא שלמים הכי מתקרבין בהודאה, דכתיב על זבח תודת שלמיו עכ"ל, והודי' ושבח חד איהו.

ומוליא אית בהו ידיעא וסוכלתנו וכו', וע' רש"י ותוס' חולין מ, א אם כוכבים נקראים בעלי חיים, וראה נבוצי אורות מהגזיד"א להקדמת זהר בראשית י, א. ומפליא מה שכתב מהר"ל מפראג בהקדמה השניה לספרו גבורות ה' בענין שאמר יהושע "מש בגבעון דום": "לאשר השמש היא בעלת חומר ולכן נקראת עבד ואין בן חורין רק השכל שהרכיבו על החומר וכו' והשמש והירח בכלל, כי החמרי הוא משועבד לשכלי ומושל עליו, ואל תשיג בדברי הפילוסופים שאמרו כי השמש והירח חיים משכילים, שכל דבר זה הבאי", והרי אמרו כן גם בעלי הקבלה, וע' עקדת יצחק לר"י ערמאה פ' בראשית שער ב, ומה שאכתוב להלן, שם: ודעת הכוכבים והגלגלים מעוטה מדעת המלאכים וגדולה מדעת בני אדם. — ע' זהר חדש בראשית ה, ד: דתאני ר' כרוספדאי השגת המלאכים היא השגה גדולה מה שאין כן למטה מהם, השגה שניה היא השגת השמים, שמשגיגים השגה מה שלמטה מהם אין משיגיגים כמותם, השגה שלישית היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה והיא השגת בני אדם וכו' ושם טו, ג: המלאכים הקרובים מקבלים כח שפע אסקלקריא של מעלה תחילה ומהם יורד לאותם שאינם קרובים ומהם יורד לשמים וכל צבאם ומהם אל האדם, וע' מורה נבוכים ג, יג: ולא תטעה כנפשך ותחשוב שהגלגלים נבראו בעבורנו ובחון עצמך ועצם הגלגלים והכוכבים והשכלים הנפרדים ואו יתבאר לך האמת, וראה בהגהותי שם, דאם לדין יש תשובה כי הן הבורא ית"ש משהו קטן וגדול, לא נתעמל ולא נתיגע בבריאת השמים וכל צבאם יותר מאשר בבריאת יתוש קטן. א תה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים ושמי השמים וכל צבאם גו' א תה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם גו' ומצאת את לבבו נאמן לפניך, ובכן גם בשביל צדיק אחד נוצר העולם שצדיק הוא יסודו, ע' יומא לה, ב.

ד, א: ארבעה גופים הללו, שהם אש ורוח ומים וארץ, הם יסודות כל הנבראים למטה מן הרקיע. — ע' הקדמת זהר בראשית ה, ב: אשא מיא ורוחא אע"ג דאינון תלת יסודין עלאין וכו', והיינו מלבד יסוד העפר, וראה שם כו, א: נטיל ליה מד' יסודין; סתרי תורה לך פ, רע"א ברא גופא מארבע יסודות וכו'; שם השמטות רסג, א: ארבע יסודין וכו'; וארא כג, ב: ארבע סטרין וכו' דאינון יסודין דעלמא; שם כד, רע"א: ת"ח אש רוח ומים ועפר אלין אינון קדמאי ושרשין דלעילא ותתא ותתאין ועלאין עלייהו קיימין וכו'; רע"מ נשא קנא, א: מהמרכבה דארבע יסודין דעלמא, ועיין שלא קע, א: אשא ומיא ואוירא ועפרא וכו', וברעיא מהימנא פנחס רכה, א: ואיהו רכיב בארבע יסודין דמתהון אתבריא ארבע חיון טבעיים ואיהו הוא דמקרב מיא באשא ורוח בעפרא; הקדמת תקו"ז (יג, ב) ותקוני זהר חדש (קי, ד): וארבע אתון אינון דכלילן בגופא ואינון ד' יסודין, וע' במדבר רבה יד, יב: ארבעה טבעיים שברא מהם הקב"ה העולם, ובנדה כ, ב: טבעא דבבל, ועי' הגהות הגר"י עמדין שם, וראה פירוש סודות ר"א אבן עזרא מר' יוסף אבן כספי פ' ואתחנן: דע כי החכמים חברו ספר הנקרא גמטריא וחשבו שעולה "אלהים" בגמטריא "הטבע", ובשלה"ח ג: קו המשפט וכן כל השופטים נקראו אלהים כו' ע"כ הוא בגמטריא הטבע כמ"ש ש בזהר כי הטבע הוא ענין מסודר הכל בקו המשפט כו', ויעוין בספר יצירה פרק ג; חובת הלבבות שער היחוד, ו; מורה נבוכים ב' ל ובמאמר היסודות להר"מ ע מפאנו, ויעוין בס' הפליאה (א, כג, א): "אש רוח מים עפר" מכון בגמטריא, "מיכאל גבריאל רפאל גוראל", וראה בספרי מלאכי עליון בערכיהם.

הגהות
פ"ב

ע"כ

ע"כ

הוספה

הציונים שרשם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בכת"ק על גליונות הספר
ע"ג. [על יד קטע הא' והב' ציין] V [בתור ציון להערות השלמות
במכתב]

ע"ד. [על יד קטע הא' ציין] V [בתור ציון להערה השלמה במכתב]

ע"ה. [כתב] צפענ"ח [ואח"כ העביר קולמוסו עליו]

שם על יד הערה 2: מ"מ לזח"ב

עמוד ו. רע"מ פנחס

שם [על מ"ש הרמב"ם ועליהם אמר שלמה בחכמתו]: מצות מינוי
מלך¹⁶

ע"ח. תנחומא בגבעון דום

ש.ם. עובה"ק

ש.ם. פרדס

עמוד ט: היכלות ז

16 מצות מינוי מלך [בספר דרך מצותיך]: בחי' חכמה שבמדת המל' הי' בדהע"ה משא"כ בכל המלכים שאחריו הגם שהיו צדיקים גדולים וחכמים מאד שהרי בשלמה נאמר ויחכם מכל האדם (מלכים א' ה' י"א) וכן חזקי', שלא היה הארת חכמה מלמעלה מאיר בהם לענין הנהגת מלכותם ע"ד הנ"ל בדוד והגם שהיו חכמים היינו בניצוץ הפרטי שלהם שבו האירה מבחי' חכמה (להבין ולהשכיל בתורת ה' ובכל אשר בעולם) אבל בבחי' המל' שלהם במה שהם מלכים על העם בזה לא האירה בחי' החכמה ע"ד הנ"ל אלא בדוד להיותו נשמה כללית, משא"כ בשאר המלכים שענין מלכותם לא הי' אלא על אופן שנת"ל פ"א שכל העם בטילים אצלו והוא בטל לאלקות והוא בחי' עשי' דמל' דוד.

אֵלֶּיךָ שָׁם ב: טבע האש הם ויבש והוא קל מכולם וכו'. —
 ע' והר וארא כד. א: עפר מיא קיימי עלית ורוחא ואשא. וראה מש"כ בעטרת צבי
 על דברי הוהר אלה, ויעוין ברע"מ פנחס רמה. ב: דאת י' מן ידו"ד איהי אנתעטיף
 באור ואתעביד אויר; ושמות רבה כג. יג: האש מתגאה על הרוח שהוא למעלה
 ממנו; במדבר רבה יד: למעלה מן הרוח האש, וכן בחובת הלבבות שער הבחינה
 ד' ולעיל יסודי התורה ג. וראה לשון הרמב"ם במורה נבוכים א. ו: כנטיית מי
 שיאמין שהאש תחת האויר, ועיין בספר יצירה פרק ג. מ"ג: האויר מכריע בין האש
 ובין המים, ועיין ראב"ע תהלים סו. יב. ובקל"ח פתחי חכמה לרמח"ל פתח ה:
 האור הוא היותר דק שבגשמים. וראה באור החיים ס"פ בראשית פס' וירא/ה כי
 רבה רעת האדם: להיות שהאדם מורכב מד' יסודות אשר רוח מים עפר והם
 בהדרגות, המדריגה הפחותה שבה הוא העפר כי הוא העכור והגס שבכולם, למעלה
 ממנו יסוד המים, למעלה ממנו יסוד האש, למעלה מהאש יסוד הרוח שהוא
 הרוחני שכולם.

שם ה: ארבע יסודות האלו משתנים זה לזה תמיד
 בכל יום וכו'. — ע' והר וקחל ריג. ב: וכל מלין דעלמא אהדרו כלתו לעקרא
 ויסודא ושרשא דנפקו מניה. וראה בפירוש דמשק אליעזר שעל הוהר שם.
 א. א—ב: כל המאבד שם מן השמות הקדושים כו' ושבועה
 שמוות הם, השם הנכתב יק"ק והוא השם המפורש. א. א. הנכתב
 אדנ"י ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות. — יעוין בספר
 עבודת המלך שעל הרמב"ם: המספר הזה של שבועה לא ידענו מאין לקחו רבינו
 ובכל מקום ששנויה ברייתא זו לא הוזכר מספר זה וכו'. וראה ברעיא מהימנא עקב
 ערב. ב: בשבע שמהן שאינן נמחקין. אמנם מצינו בוהר ויקרא י. ב: שמה
 אינון וכו' ובספרא דרב המנונא סבא תמיא אינון כו' ומשתנין שמהן עשרה ותשעה
 ותמיא ושביעאה קדמאה י"ק כו' ושם יא. א — ב: קדמאה דכלא אק"ק, תמינא
 י"ק, תליתאה ידו"ד דאקרי אלהים, רביעאה אל, חמשיא אלהים, שתיתאה יק"ק,
 שביעאה ותמינאה צבאות, תשיעאה שד"י, עשיראה אדנ"י, ובס"ת וירא ק, סע"ב
 תשע שמהן גליפן בעשר ואינון קדמאה אהיה כו' וראה בספרא דצניעותא הרומה
 קעה. א. פרקא רביעאה, ויעוין בשמות רבה ג: ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם,
 א"ל הקב"ה למשה שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא פעמים שאני
 נקרא באל שדי, בצבאות, באלהים, כשאני דן את הבריות כו'. וראה כאריכות
 בספרי שערי זהר, שבועות לה. א.

הייבש

ה. ד—ו: כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו כו'
 לפיכך ב: בני הנביאים לפניהם נבל ותוף וחליל והם מבקשים
 הנבואה כו' חוץ ממה רבינו רבן של כל הנביאים. — עיין
 זהר בשלח מה, א: מאי על שגינות וכו' כד"א שגיון לדוד, זיני תושבחן הוה קמיהו
 דנביאי למישרי עלייהו רוח נבואה, כד"א ופגעת חבל נביאים יורדים מהבמה
 ולפניהם נבל ותוף וגו' וכתוב ועתה קחו לי מגנן כו' וכל שכן חבוקק דאצטריך
 ליה יתיר מכולהון לנתיא דרוחא ולבסמא להתוא אתר לאמשכא עליה רוח נבואה
 וכן כלתו נביאי כהאי גוונא בר ממשא דסליק על כל שאר נביאי דעלמא, זכאה
 חולקיה, ועיין ספרי בהעלותך: אשרי ילוד אשה שכך היה מובטח וכו'.
 שם: ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים
 כו' ומשה רבינו מתנבא והוא ער ועומד כו'. — ע' וזה וישלח

הערות כלליות: א) מורגש החסרון (בח"ז, ז"ח ס', הבהיר) של לוח
ההשוואה לרפי וסמני הוצאות הקורטוח של ס' אלו.

חבל אשר בז"ח - בסופו - השמים הקטע מתניחין פההין כו'
והר אדני שנמצא באיזה הוצאות ומחסיר בשלימות הוצאה זו.

חבל אשר אינו משחמש בספרי הסידוח חב"ד (מלבד במקומות
בודדים שנער יכתבם), ואף שמעתיק - גם דברי אחרון שבאחרונים.

לחברת הרמב"ם והגהר.

ע"ג. מנין מצוח האמונה. - ראה סהמ"צ לה, צמח צדק" מצוח האמנה
אלקוח בחלחה.

שם. ידיעה דוקא. - ראה קונטרס תורת החסידות - לכ"ק מו"ח אדמו"ר
- פ"ג ובהערתו שם.

ע"ב. מדריגת היות ושרפים - ז"ל כ"ק אדמו"ר הצ"צ בלקוטי הערות
לדרושי רבנו הזקן בעל ההניא (כח"י שלא נרפס עדיין): מש"כ
(רבנו הזקן) דחיות למעלה משפיים - כ"ד הרמב"ם וכ"מ בחולין צא...
אך זהו נגד כאריז"ל, לכן אם באנו ליישב זה להאריז"ל צ"ל דמירי
בהיות דמרבחא עילאה דאצי". - וראה ההגה בהניא רפ"ט שצ"ן לרע"מ
פנחס.

ע"ח. - שמש בגבעון דום. ראה הנהומא אחרי פסקא יד. ט"ס' ע"י, ס"ג.

שם. - מלאכים ובנ"א. ראה עבוה"ק ח"ג פ"ג ואילך.

ב"ב

שפ"ג יסודין כו' ראה פרדם ש"מ פ"ג.

: : :

להל' ע"ז פ"ב ה"ו. ראה צפנה פענה להגאון מרגצוב שהאיר מקורו מחכמה הקבלה.

להל' מעה"ק סופ"ג. ראה ס' מדוח רשב"י (להרא"ז מרגליות) דף רכה, א שהעיר מזה"ג כ, א.

: : :

הרמב"ם מקובל: כן הוא במסורה רבי ספי רבי עד מורנו טבעש"ם (ס' השיחוח לכ"ק מו"ח אדמו"ר - קיץ ה' ש"ה. ע"מא, וכבר ציינה שם בהערה דלכאורה צ"ע ממ"ש בשער הגלגולים הקדמה ל"ו ומח"ש אלקב"ץ בפירושו לשיד השירים אשר הרמב"ם לא למד חכמה האמת. וראה שם הגדולים להחיד"א מערכת רמב"ם. כתבו על הרמב"ם שבסוף ימיו עסק בקבלה: מגדול עוז הל' יסוה"ח פ"א זפ"ב. שו"ח פתח"ם אלשקר סי' קיז. עבודה הקודש ח"ב פ"ג. הלבוש בלבוש פנה יקרה ח"א פנ"ג. וראה שומר אמונים וזכות אס"ק יג, פ"ה הר"מ בוטריל לספר יצירה פ"ד מ"ג).

הנחות מהתוועדויות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

נערכו על ידי אבי זקנו של החתן, הרה"ח ר' שניאור זלמן גורארי

ליל שביעי של פסח, צ"ז

מה זה. והשיב חסיד ישן מה פלא, יין הוא התגלות, נכנס יין יצא סוד, ועל-כן הברכה – לברכה, "לב" "רכה", שיהי' התגלות טובה לא התגברות מדות רעים.

כשסיפרו הפי' הזה להצ"צ אמר כי כך מי שהתפלל 30 שנים יוכל לאמר פירוש זה.

המסובים לא רצו לאכול (הרבה), וסיפר כ"ק מעשה, כי החסיד ר' יקותיאל לעפלער בא פעם על פסח לאדמו"ר הצ"צ, אצלו לא הי' זמן קבוע לבוא, פעם על פסח ופעם על שבועות וכו'.

אצל אדמו"ר הצ"צ הי' המנהג כי השמש הי' נותן לכל האורחים שבאו על חה"פ יין מרור וחרוסת, עם [מצה] שמורה של ערב יו"ט. והי' שני משרתים, א' בשם הירשל דער געלער, ואחד בשם הירשל דער שווארצער, האחד הי' ממונה על הדברים הפשוטים בההויף, והשני על הדברים היותר גבוהים.

באותו פעם באו הרבה אורחים, והתירא המשרת אולי לא יהא סיפק בידו הכל בערב פסח לעשות, והביא לכל אחד היין והמרור והחרוסת בליל בדיקת חמץ, לבד שבהשמורה חיכה על ערב יו"ט דיקע.

וכן להחסיד ר' יקותיאל הביא ג"כ בליל בדיקת חמץ. הוא הי' טרוד בענין

אחד אמר על כוס שהוא נקי, ואמר כ"ק אד"ש: כי פעם הי' כך שא' לקח כוס מאחר ושטפו והשיג נזיפה מכ"ק אביו. זה הי' בשמחת-תורה תרנ"ט, שהי' המאמר "החלצו". ואח"כ הי' המאמר עוד הפעם אז בפ' נח.

ושאל רש"ג: מהו שייכותו לפ' נח.

והשיב: יש טעם בדבר, ובאותו שבת לא הי' צריך לומר חסידות, אך אצלו הי' אז פארבריינגען ובא גם כ"ק נבג"מ.

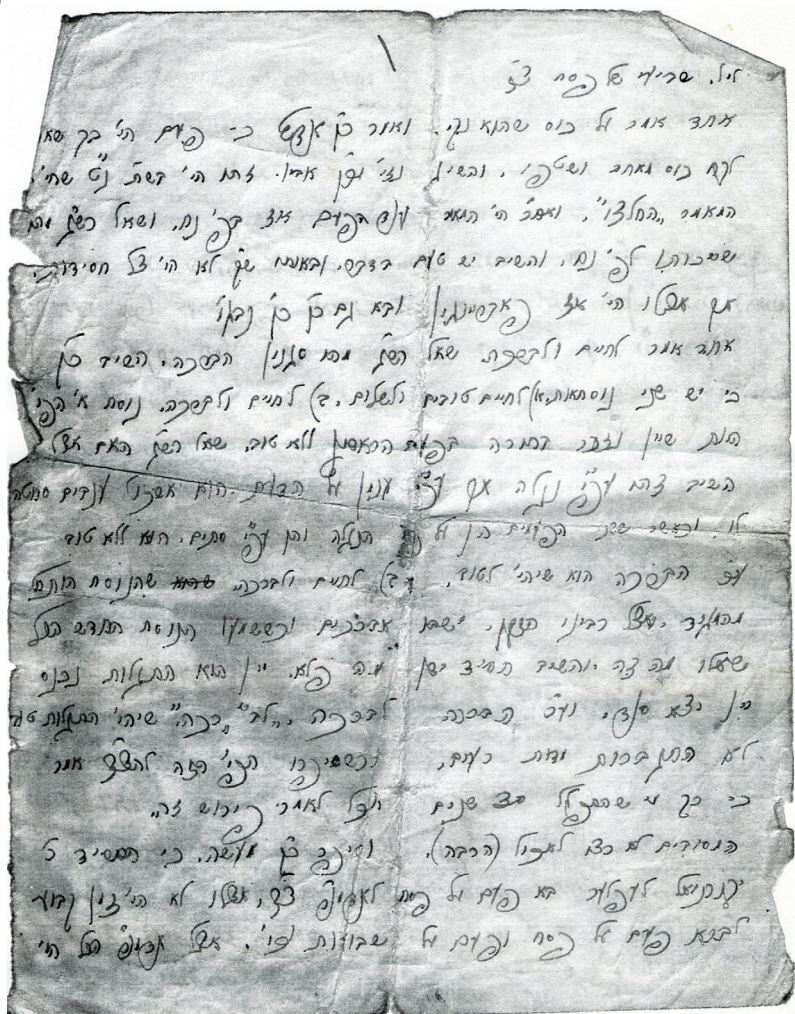
אחד אמר לחיים ולברכה. שאל רש"ג: מהו סגנון הברכה.

השיב כ"ק: כי יש שני נוסחאות: (א) לחיים טובים ולשלום, (ב) לחיים ולברכה. נוסח א' הפי' היות שייך נזכר בתורה בפעם הראשון ללא טוב.

שאל רש"ג האם אצל [נח].

השיב: זהו עפ"י נגלה, אך עפ"י [סתים] ענין עץ הדעת הוא אשכול ענבים סחטה לו. וכאשר שני הפעמים, הן על-פי הנגלה והן עפ"י סתים, הוא ללא טוב, על-כן הברכה הוא שיהי' לטוב.

(ב) לחיים ולברכה, שהנוסח הותחל מהמגיד. ואצל רבינו הזקן ישבו אברכים וכששמעו הנוסח החדש הנ"ל, שאלו

באמרו לו שזאת שלח כ"ק אדמו"ר,
חשב שהוא לצורך הבדיקה, לקח הכל
בקווארט ושתה הכל.

למחרת לביל הסדר אצל הצ"צ נהג
ששום איש לא נכנס להסדר, אך הוא
נכנס, ואמר: רבי איך האב גאר ניט.

הבדיקה. בכלל ה' המנהג אצלו כי קודם
עריוב"פ ה' טרוד בההאן דכפרות, ער
האט גיהאט צו טאן מיט דעם האן, וכן
קודם הבדיקה האט ער גיהאט צו טאן
מיט דער בדיקה, וכשהביא המשרת לו
הכל, והוא ה' טרוד בהבדיקה, והמשרת

שהיו אז כבר עלטערע לא התפעלו. ואח"כ בא השמש מאדמו"ר האמצעי בשם ר' זלמן, והניח עליו פאציילע ועמד.

בשביעי של פסח, אז כשישב ג"כ אצל הצ"צ, אמר לו הצ"צ המאמר והניף מאדמו"ר הזקן המובא בלקו"ת, ואמר בשם אדה"ז, כי עתה הוא זמן קרי"ס, אצל כל אחד יש לו ים שלו, שהוא ענין המחשבות שלא לה' המה צריך לקרעם ולילך ביים בחרבה. ואמר ר' הלל כי אדמו"ר הצ"צ האט זיך פארטראכט, ולא הי' יכול ליישב אז יותר מחצי שעה.

שאל הרש"ג: הלא קריעת ים-סוף הוא עלמא דאתכסיא, נמצא שכל אחד יש לו ים שלו, כי ישנם חילוקי דרגות, כי כן יש במאמר מהצ"צ שבים ישנם הרים ובקעות, טאלין, היינו שישנם חילוקי דרגות, נמצא שמה שאצל אחד הוא למעלה מהמחשבה, אצל השני הוא עוד השגה.

השיב כ"ק: שאי אפשר לומר כן, יען כי בתורה כתוב שהכל היו ביים, ואם נאמר שאצל הגבוה הים של חבירו הוא איננו ים, נמצא שלא הי' כולם לגביי ביים, ובתורה נאמר שהכל היו ביים. ואינו דומה לענין בכל מאדך שבשם גם-כן מה שאצל אחד הוא למעלה מגדר כלים, אצל השני מתיישב הוא עוד בכלים, כי בשם כתוב בתורה מפורש בכל מאודך, בלשון יחיד, שפירושו מאד שלך, ואדברה זהו הנתנית כח. על-דרך ענין ובחרת בחיים שזהו שכתוב ובחרת זהו הנתנית כח.

ב) מעשה שפעם ישבו חסידים אצל הצ"צ ודברו מהו ההתחדשות מאדמו"ר

ושאל כ"ק הצ"צ מהמשרת ר' חיים בער, ור' חים בער להירשל, ומצאו כתוב בהרשימה כי שלחו לו, והמשרת תיאר לו איך הי' המצב אצלו כשהביא לו, איך ישב וכו'. ואמר: איי נעכטין איר האט גאר מיך מחי' גיווען.

ואמר כ"ק: כי הוא פעל הרבה, ער האט א סאך אויסגיפירט, כי אדמו"ר הצ"צ קרא לו אז על הסדר, והחסיד הנ"ל אמר לו כי הי' לו על ט"ו שנים לעבוד מזה.

ואמר כ"ק: אז מגיט עסין דארף מען עסין.

סיפר שלשה סיפורים, המעשיות הי' כשהי' רבינו על דאציי' בשנת נ"ט, כשנולדה בת כ"ק מרת חנה, ששמע מהחסיד ר' בעריל וואלף ששמע מר' הלל.

א) ר' הלל הי' פעם משך ד' חדשים אצל אדמו"ר האמצעי, בדבר ענין נגלה, ואדמו"ר הנ"ל ציוה לו אז שילך לדבר בזה עם חתנו הצ"צ, ודיבר עמו אז, ובדבר הענין ההוא יש תשובה בשו"ת הצ"צ, ואז האט ער זיך באקאנט עם האדמו"ר הצ"צ.

וכאשר שר' הלל הי' טרוד וואס עסט מען, וואו עס מען, ווי אזוי עסט מען פסח. ביקש אותו הצ"צ שיאכל אצלו בפסח, וכך הי'.

בעת הסדר ראה איך שהצ"צ איז אראף [גיפאלן] פון ביינקל און גיקיילקט זיך אויף דער פאדלאקע והתפעל, ולא נתן לב איך שבתו של אדמו"ר האמצעי הלכה, ובני הצ"צ הרב"ש והמהרי"ל אף

האט דער רבי גיוואלט מאכין א מענטש, ואמרו זאת און געריסין פון זיך באמרו.

סיפר אדמו"ר ששמע מאחד בשם... כי בעת קריעת ים סוף כשראתה שפחה וכו', מה עשה משה רבינו אז, ער האט גיהאלט א קאלטע בראנד. כי ישנו חמימות כמו בלעומת-זה ענין שור, וישנו ענין הקרירות, וישנו שבהקרירות הוא בחמימות, כמו ואש מתלקחת בתוך הברד, והוא ענין נסוכה.

אחר ברכת המזון, סיפר שפעם בהיותו עוד אברך ישב בליל שביעי של פסח עם ר' אלחנן דב מרוזוב, און האבן פארבריינגט, וישבו אפגינקעפלט בלא גארטל. פתאום בשעה 2 האלב 3, ראו איך שהדלת נפתח ושמעו קול אדמו"ר נבג"מ ז"ע, ושאל אם מותר לכנוס, והתחילו ללבוש החגורה וכו'.

ושאל האדמו"ר נבג"מ במאי עסקיתו, בליל שביעי של פסח לא לישון הוא גם-כן ענין, אך במאי וכו'. וכששאל פעם ושתיים וכו', השיבו לו.

ואמרו שלחשוב עצות איך לעבוד הוא עצת פרעה הבה נתחכמה, אך צריך להיות טעמו וראו, ובשביעי של פסח צריך להיות הטעמו וראו בראי' חושיית, לכל הפחות כמו ראיית השכל.

הזקן, ואמרו אחד שהתחדשות שלימד לעשות מרשות חובה, ואדמו"ר הצ"צ הי' אז בשמחה וציוה לרקוד והראה בפאציילע שירקדו עוד. 1

עמד באמצע ואמרו: איי מהו אומרים? הלא זהו לעשות מרשות חובה זהו חידש הבעש"ט והמגיז, ואדמו"ר הזקן חידש שיהי' באפשר לשלם החובות, כי להשאר בעל-חוב איז ניט קיין קונץ.

ג) ר' בעריל וואלף סיפר ששמע מר' הלל, שעמט זיך יונגע לייט, א מאל הי' אצל אברכים הפנימיות המחשבה מקושר, כי אף שהיו מוטרדים בענינים אחרים, אך הפנימיות המחשבה שלהם היתה מקושרת, והיום רק חיצוניות המחשבה, והפנימיות אי' הוא.

ואמרו כ"ק אד"ש: און היינט?

ר' בעריל וואלף, בשמעו הדברים מר' הלל אודות היונגע-לייט (אף כי הוא לא הי' בעל התפעלות, מכל-מקום) בכה כל הלילה, כי נפתח אצלו מעין התעוררות, אף שלא רצה לבכות.

הרשב"ץ אמר כי אותו לא שלח הצ"צ לחסידים ישנים, כי המנהג הי' אצל הצ"צ שהי' שולח האברכים לחסידים ישנים, כמו את בעריל וואלף שלחו לר' הלל, אך אותו לא שלחו. ואמרו הרשב"ץ פון מיר

בסעודת שביעי של פסח בצהרים

חזרה על ש"ק פ' תצא, והנסיעה פעל עליו מאוד, ראה שטח שדרים יהודים,

סיפר, בשנת רנ"ד נסע כ"ק אדמו"ר נבג"מ על קאלאניעס איזה שבועות, ובא

בשנת תרנ"ה בא לליובאוויטש, והי' לו חוש בהבנה בדא"ח, הי' יכול לחשוב איזה שעות רצופים בענין השכלה.

בהפארבריינגען ההוא שאל מכ"ק אדמו"ר נבג"מ, מהו שייך התבוננות לתפלה, הלא התבוננות הו"ע הסתכלות חזקה בענין השכל, ותפלה הוא ענין מדות, ואיך שייך זה לזה?

והסביר לו כ"ק אדמו"ר בהסבר ארוך, בצירוף ההפרש בההרגש ענין הלא טוב, אם שמרגיש זאת נשמה בגוף, או כשהיא מופרדה מהגוף. וכן בענין עונג אלקי, ההפרש אם מרגישים זאת כשיושבים על השולחן בגלאז טיי עם קארשין, ואשתו ובני-ביתו סביב לשולחנו (בדבר שלפ"ע), או כמו שמרגיש זאת הנשמה בהפרדה מהגוף.

וכמו-כן בענין התפלה, שאז נרגש בדוגמת דבר כמו הנשמה וכו'. והסביר לו זאת בארוכה משך איזה שעות. ורז"א ישב און האט זיך איינגעהערט, עד שאמר האורח הנ"ל האט רחמנות זאל זיך גינז, הערט אויף.

כן ראה שיהודי אחד עומד בטלית קטן עם יארמולקע און שיערט היי, און ער האט גיהאט א פורדארט אז ער זאגט א קאפיטל תהלים.

בשיחות מתחילת תרנ"ה היו דיבורים ביחוד אודות זה, ובכללות נרגש בהדיבורים המקיף מענין הנסיעה.

וסיפר שר' הלל בשנת תר"ז, והסימן תיו אור, נסע לקאלאניעס, והמשיך אז אור עצמי. ואמר אז כ"ק אדמו"ר נבג"מ כי חסיד שימשיך אור עצמי זהו פלא, כי אדמו"ר שימשיך אור עצמי הלא זהו עבודתו ואינו פלא, אך חסיד שיוכל זאת הוא רק מפני ביטול עצמי להמשלח לאדמו"ר, כי צריך להיות ביטול בזה כמו מלאך, שלא יורגש רק כח המשלח.

בשבת חוה"מ פסח נ"ה, הי' אז פארבריינגען, על הפארבריינגען הי' אז רז"א ועוד. הי' אז אחד בשם בערנשטיין, הוא הי' איש משונה בכלל, הי' יודע הרבה קבלה, והי' בו הנהגות משונות, בשנת תרנ"ג לקחוהו לריגה למלמד, הוא הי' אויפגעקלערטער, ובשם נתעכב.

ליל אחרון של פסח בסעודה

נ"ע אכל.

השיב: לא.

שאל הרש"ג: אם הסדר מאחרון של פסח נהג רק מתרס"א[1], ושמע שזאת פעלו בני תומכי-תמימים.

השיב כ"ק: שגם אצל מהר"ש הי' הסדר

הרש"ג שאל: אם בליובאוויטש היו אוכלים מצה פשוטה באחרון של פסח.

השיב כ"ק: כי אז הי' המצה פשוטה גם-כן מרחיים של אבנים. וזאת הדבר (לאכול מצה פשוטה) נהג רק עד תרנ"ט.

שאל הרש"ג: אם כ"ק אדמו"ר הרש"ב

השפיל עצמו כנ"ל. והלך לאדמו"ר הצ"צ ועמד משעה 4-5 בלילה עד 4 בוקר, ואז יצא כ"ק אדמו"ר הצ"צ ואמר לו: הלל מחייב עניים, כי עני אלא בדעת, וכל אחד הלא יכול להגיע למדריגת דעת עליון, אם רק מאיר אצלו נקודת העצמות.

גייט גייט, האט ניט קיין מורא, דער זכות וואס איר זייט זיך מטריח מיט מס"נ על פירסום תורת פון דעם זיידען און די עלטער זיידעס, דער זכות וועט אייך פירען און וועט אויף אייך מגין ומציל זיין.

אחר-כך הלך ר' הלל למקום שהי' הפארבריינגען, ששם האט פארבראכט ר' אייזיק עם החסידים, ר' אייזיק הי' דרכו קודם אמירת חסידות אנשפארן זיך א פאר שעה מאכין הכנה, וכן עשה. כשנכנס ר' הלל אמר ר' אייזיק: א אור חדש גייט, א אור חדש גייט, ער איז געווען באם רבי'ן אויף יחידות. ור' הלל רקד אז על השולחן באנפלאות.

אמר הרש"ג: כי ר' אייזיק לא הי' חסיד מהצ"צ.

ענה כ"ק: כי בבית רבי מבואר אודותיו לא בטוב, יען כי שמעו מאחד שהי' זייער, אז ער איז יע געווען א חסיד, הוא הי' עלטער מהצ"צ, כי כשהי' הצ"צ בן ג' שנים הי' ר' אייזיק בן כ"ג.

מפארבריינגען באחרון של פסח, רק חצי שעה. וכן הי' אצלו כל פארבריינגען, והי' ממועדים קבועים גם האחרון של פסח. והסדר הי' כן מאדמו"ר האמצעי.

אמר כ"ק: ר' הלל הי' יושב [ער] גם בליל אחרון של פסח, ואמר ר' הלל ההידורים היו רק כדי שיבין יותר ענין דא"ח.

הרש"ג: ר' הלל לא הי' חסיד הצ"צ, כי הצ"צ אמר שיש לו שלשה חסידים וחצי, והחצי הוא ר' הלל.

השיב כ"ק: כי שמעו שר' הלל אמר כי שבעה שנים הראשונים נסע לכ"ק כמו שפראסטאק נוסע לבית-המקדש, כי מי שנעלה יותר יש לו חוש נעלה יותר לראות וליראות, אך שבעה שנים ראשונים הי' כמו הנ"ל.

שאל הרש"ג: אם אמר ר' הלל איך הי' אצלו הנסיעה אחר-כך.

השיב כ"ק: [זה] שאמר, זהו הוראה שנסעו כמו חסיד.

עוד סיפר מעשה אחרת, שפעם הרגיש ר' אייזיק בר' הלל שיש לו רוח הקודש, ואמר לו "ניע דאוונא ביל פאכראם אי טיעפער זנאכאר". ונתירא ר' הלל מעינא בישא, און ער האט זיך איינגיקאר?? אין דרייען, ובכלל לא הי' גבה קומה, ועוד

בס"ד. ליל ב' דר"ה, תש"א

ה' ויראתו הי' ניכר עליו במאד, והי' דבוק רק במחשבה, ורק שהי' עומד על השולחן והי' מספר תורת בעש"ט ז"ל

כ"ק אמר כי זקנו אדמו"ר מהר"ש נ"ע אמר בשנת תר"ל, כי כ"ק אדמו"ר הזקן לא הי' מדבר בכלל בליל א' דר"ה, ופחד

את אדמו"ר הזקן, ואדמו"ר הזקן הביט עליו ונרעד ובכה. ועל זה אמר אדמו"ר הצ"צ כי מה שאחר כך התגברו עליו און מען [האט] אפ גישריען הגזירת שמד כל [זה] הי' על-ידי ההבטה הנ"ל מאדמו"ר הזקן.

אמר כ"ק: מהרי"ל נ"ע הי' אומר על דיבורו של אדמו"ר הצ"צ בענייני מלכותא דארעא, בזה הי' עושה פאראדקעס בפטרבורג.

שאלו: איך הי' הסדר אצל אדמו"ר נ"ע.

ענה כ"ק: בהשולחן לא הי' מדבר בליל א' דר"ה, ורק קודם קריאת שמע שעל המטה הי' סדר שהי' מדבר עמו, ופעם נכנס אחד בגניבה לשמוע הדיבור, והי' אצלו ר"ל שנה לא...

אמר: כ"ק נ"ע לא הי' מניח עצמו לישן בשני לילות דר"ה, ורק עם האבנט והלבושים הי' יושב על הכסא.

סיפר: אדמו"ר מהר"ש נ"ע הי' תוקע בתרועה מ"ב טרומייטן, ואדמו"ר הזקן בעת המלחמה (בענין שהי' אז עם האדמו"ר ר' שלמה מקארלין נ"ע) הי' תוקע 63 טרומייטן.

שמעו ממנו המגיד נ"ע, והי' מתחיל: דער זיידע האט אזוי גיזאגט.

והאדמו"ר האמצעי נ"ע הי' מדבר מענייני מלכות דאין-סוף, אדמו"ר הצ"צ נ"ע הי' מדבר מענייני מלכותא דארעא.

ואמר האדמו"ר מהר"ש נ"ע, כי הכל (המחשבה דאדמו"ר הזקן והדיבור ממלכות דא"ס מאדמו"ר האמצעי והדיבור ממלכותא דארעא) הוא ענין אחד. ואמר, כי עתה שיש לנו הדיבור והמחשבה מעג מען שוין פרעגין (כוונתו הק' הי' על מניסטער אחד צורר היהודים). האדמו"ר נ"ע שהי' אז רק בן ט' שנים לא ידע בשעת מעשה על מי מוסב הדיבור הנ"ל, אבל הרז"א הי' יודע אזי, כי הי' בן י"א וחצי, וגם עמו הי' האדמו"ר מהר"ש נ"ע מדבר מענייני פוליטיק, אבל עם האדמו"ר נ"ע לא הי' מדבר בכל הנ"ל, וגם בכל ענין אפילו חולין בטרהרה הי' חפץ ליקח (מאדמו"ר מהר"ש נ"ע) ענין נשמה וחיי' יחידה בעבודה.

סיפר כ"ק: כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע בהיותו במאסר והצאר ניקאלאי הי' אז עוד נער, ונכנס למאסר עם קאנטשיק בידו והכה

ביום ב' בסעודה

מחשבה זרה איז נאר פון שטות, פון א ענין קדושה איז אויך מחשבה זרה. הוא לא סיפר כלל להזולת מקודם סיפורו ומחשבתו.

סיפר: האדמו"ר מהר"ש הי' אצלו

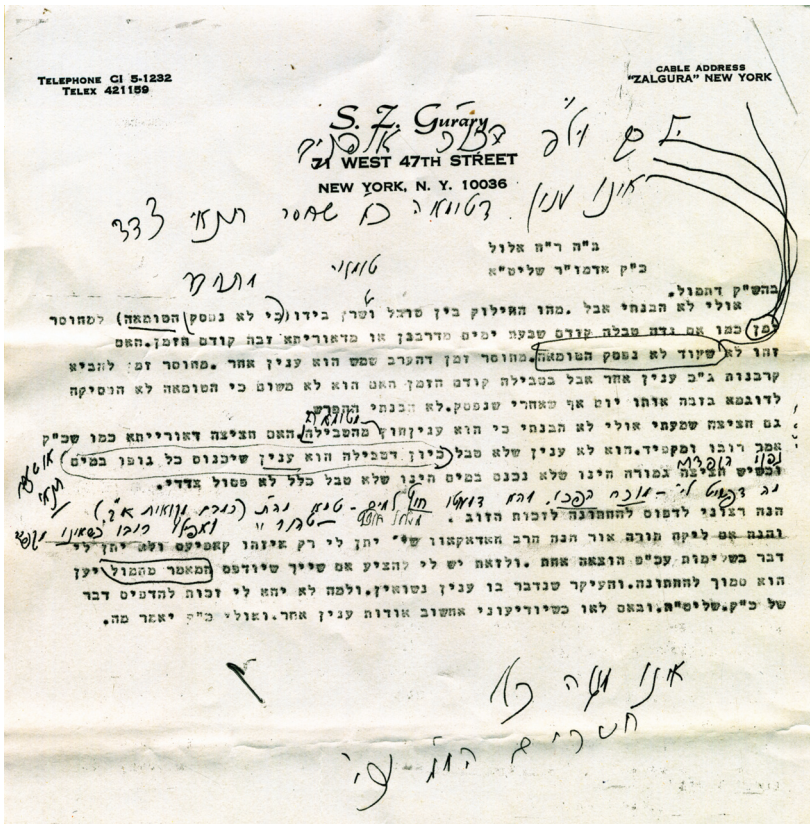
סיפר: הרב ראפאלאוויטש הי' פעם ביום ב' סופר כמה טרומייטן עשה אדמו"ר המהר"ש נ"ע, וספר שהי' מ"ד, וחשב מה הכוונה מהחשבון. וכשהי' אצל אדמו"ר המהר"ש על יחידות, אמר לו האדמו"ר המהר"ש: מה אתה חושב אז

ויהי בנסוע, אז ישיר, העשה"ד של יתרו
ושל ואתחנן, ושל כתובים, ומכל-מקום
כשהי' אדמו"ר המהר"ש אומר הטעמים
של כתובים פסוק שלם, הי' אצלו כובד,
ס'פארחאפט דעם אטעם.

אטעם גדול, אף שהי' חלוש, הוא
התלמוד טעמים אצל הרב"ש נ"ע,
שלמד מאדמו"ר הזקן בהיותו בן שבע
שנים, כל הטעמים של התנ"ך עם
טעמי התורה, ניגון של האזינו בפ"ע,

מענות מהרבי לאבי זקנו של החתן
הרה"ח ר' שניאור זלמן גורארי'
על שאלותיו בעניינים שנאמרו בהתועדויות קודש

א. שאלה על שיחת ש"פ ראה תשכ"ח:

ב"ה [ב' ד]ר"ח אלול [תשכ"ח]

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בהשיחה קדושה דאתמול [שיחת ש"פ ראה תשכ"ח ע' יג (שיחות קודש תשכ"ח ח"ב ע' 466): 'דאס וואס דער רמב"ם [הלכות תשובה פ"ב ה"ג: 'כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו, שאין הטבילה מועלת עד שישליך השרץ מידו'] ברענגט דער דוגמא פון טובל ושרץ בידו, וואס מען מוז זאגען אז עס איז א ציווי (שעזיבת החטא היא חלק ממצות התשובה), ווארום אויב דאס וואלט געווען גלאט א הכנה, ד.ה. א פרט אין תשובה אז עס דארף זיין דער ענין עזיבת החטא, איז פארוואס בריינגט דער רמב"ם דוקא דער דוגמא פון "טובל ושרץ בידו". לכאורה עס איז דאך דא כמה דוגמאות וואס מען קאן בריינגען, על דרך: חציצה, אדער: מחוסר זמן; הגם אין גמרא (תענית טז, א) שטייט די דוגמא (של טובל ושרץ בידו), פונדעסטוועגן דער רמב"ם בריינגט נאר ענינים וועלכע זיינען פארבונדען מיט הלכה.

נאר דער ביאור אין דעם איז: וואס מען קאן קלערען צי דער ענין עזיבת החטא איז א פרט אין מצות התשובה, ד.ה. אז זי קומט פאר תשובה, אדער עזיבת החטא איז א ענין בפני עצמה, ד.ה. א כללות'דיקע ענין אין תשובה'.

אולי לא הבנתי אבל מהו החילוק בין טובל ושרץ בידו (כי לא נפסק הטומאה) למחוסר זמן (כמו אם נדה טבלה קודם שבעה ימים מדרבנן או מדאורייתא וזה קודם הזמן, האם זהו לא משום שעוד לא נפסק הטומאה)? (מחוסר זמן דהערב שמש הוא ענין אחר, מחוסר זמן להביא קרבנות הוא ג"כ ענין אחר; אבל בטבילה קודם הזמן האם הוא לא משום כי הטומאה לא הפסיקה, לדוגמא: בזבה אותו יום. ולא הבנתי ההפרש.

מענה הרבי:

ויל"פ בכו"כ [=ויש לפרש בכמה וכמה] אופנים:

טובל וטומאת שרץ בידו, מתחבר טומאה (כי לא נפסק).

מחוסר זמן אינו ענין דטומאה (שעוד לא נפסק הטומאה), כ"א שחסר תנאי צדדי – זמן.

המשך שאלת הרב זלמן גורארי'

גם בנוגע לחציצה שמעתי[: וואס דאס זעט מען פון רמב"ם, אז עזיבת החטא איז א כללות'דיקע ענין, וויבאלד ער בריינגט א דוגמא דוקא פון טובל ושרץ בידו. ווארום דער ענין החציצה איז נישט קיין כללית'דיקע עיכוב פון טבילה, נאר עס פעלט דער פרט אז עס דארף נישט זיין קיין חציצה, ווארום די הלכה איז דאך

אז חציצה איז דאך נאר בשעת אז עס איז חוץ רוב הגוף, וואס דאס איז אויך ביי א דבר טהור, במילא איז דאס נישט קיין כללית'דיקער ענין אין טבילה; משא"כ טובל ושרץ בידו, איז נישט אז עס פעלט א פרט, נאר דער כללית'דיקע ענין פון טבילה העלפט נישט, ווארום דער גאנצער ענין פון טבילה איז אז מען שייט זיך אפ פון טומאה, און דא טוט ער א פארקערטע תנועה, אז ער איז אוחז א שרץ בידו]. אולי לא הבנתי כי הוא ענין חוץ מטבילה. האם חציצה דאורייתא כמו שכ"ק אמר [דגרסינן בפרק תינוקות (גדה סז, א) ובריש עירובין (ד, ב) ובריש סוכה (ו, א): אמר רבי יצחק: דבר תורה] רובו ומקפיד [עליו - חוצץ] הוא לא ענין שלא טבל?! כיון שהטבילה הוא ענין שיכנוס כל גופו במים, וכשיש חציצה גמורה היינו שלא נכנס במים, [וא"כ] היינו שלא טבל כלל; לא פסול צדדי!

מענה הרבי:

חציצה הוא ענין נפרד מטומאה, ויש לחקור אם הא דאמרינן רובו ומקפיד עליו חוצץ הוא שלא טבל כיון שהטבילה הוא ענין שיכנוס כל גופו במים או שזהו **תנאי מפני הקפדתו**.

מה דפשיט לוי (דהיינו שלא טבל כיון שהטבילה הוא ענין שיכנוס כל גופו במים) - מוכח הפכו, מהא דמיעוטו חוץ למים - טמא מה"ת (רמב"ם מקואות א"ב), ואילו מיעוטו חוצץ - טהור מה"ת, ואפילו רובו כשאינו מקפיד.

המשך מכתב הרב זלמן גורארי:

רצוני להדפיס עבור החתונה לזכות החתן והכלה (נתן גורארי וזוגתו מרת צבי' מרים בת הרב יצחק הכהן הענדל).. והנני מציע אם שייך שידפיסו המאמר [השמים כסאי] שנאמר אתמול.

מענת הרבי:

אינו מוגה כלל.

חסרים המ"מ [=המראי מקומות] - וכו'.

ב. שאלה על המאמר דשבת שלפני ראש השנה:

בש"ק העבר קודם ר"ה דיבר כ"ק במאמר כי בענין מ' יום אמצעים הי'
 תפלה משה מצד "שעולה עד שורש הנאצלים" רק אח"כ / ניתנו לו כוחות
 מלמע' י"ג מדות הרחמים כה הבנתי. ק"ק ר"ה דיבר כ"ק במאמר כי בענין מ' יום אמצעים הי'
 מזה מעיק ליה איך אפשר שתפלת משה יעלה עד שורש הנאצלים הלא תפלה
 גם מאיש פשוט מעני שנוגע עד עומק הנפש מגיע עד וכו' וכ"ש תפלת צדיק
 שהוא במדרגה יחידה בודאי תמיד. והלא כל נפש מישראל חלק אי' ממעל מ"ג
 די"ג עד המדרגה - מ"ג של מ"ג והלא כל נפש מישראל חלק אי' ממעל מ"ג
 כלל ישראל. ישנו מעלה החשובה ומעלה עצם הנפש וכו' כמשה מתפלל. ואיך
 אפשר שמגיע עד עצם הנאצלים. ואם ברא"ח יש מצות האבות ריחות היו. הלא
 מצד מעלה המצות שבכח עצמם. אבל תפלה מעצם הנפש בתשובה איך לא יגיע
 לעצמות ואיך אפשר שעולה עד שורש הנאצלים. וא"כ יקשה על כל השוברים.
 והלא בימים אלו זיתיד אמיחי ביי' ימים בכל ארט שמתפלל מקירות לבו ומבקש תשובה.

בשבת קודש העבר קודם ראש השנה דיבר כ"ק במאמר כי בענין מ' יום אמצעים
 הי' תפלה משה מצד עצמו "שעולה עד שורש הנאצלים", רק אח"כ ניתנו לו
 כחות מלמעלה י"ג מדות הרחמים. כה הבנתי.

וזה מעיק לי: איך אפשר שתפלת משה יעלה רק עד שורש הנאצלים, הלא גם
 תפלה של איש פשוט עני שנוגע עד עומק הנפש מגיע עד וכו' וכ"ש תפלת
 צדיק שהוא במדרגה יתירה בודאי תמיד. והלא כל נפש מישראל הוא חלק
 אלקה ממעל, וישנו מעלת עצם הנפש שנוגע עד וכו' וכ"ש תפלת משה שבודאי
 שמבקש מחילה בעד כלל ישראל ואיך אפשר שמגיע רק עד עצם הנאצלים.

ואף שבדא"ח מובא מהמדרש על הפסוק 'לריח שמניך טובים' שהמצות שעשו
 האבות ריחות היו, הלא זהו מצד מעלת המצות שבכח עצמם. אבל תפלה מעצם
 הנפש עם תשובה איך לא יגיע לעצמות ואיך אפשר שעולה רק עד שורש
 הנאצלים.

מענה הרבי:

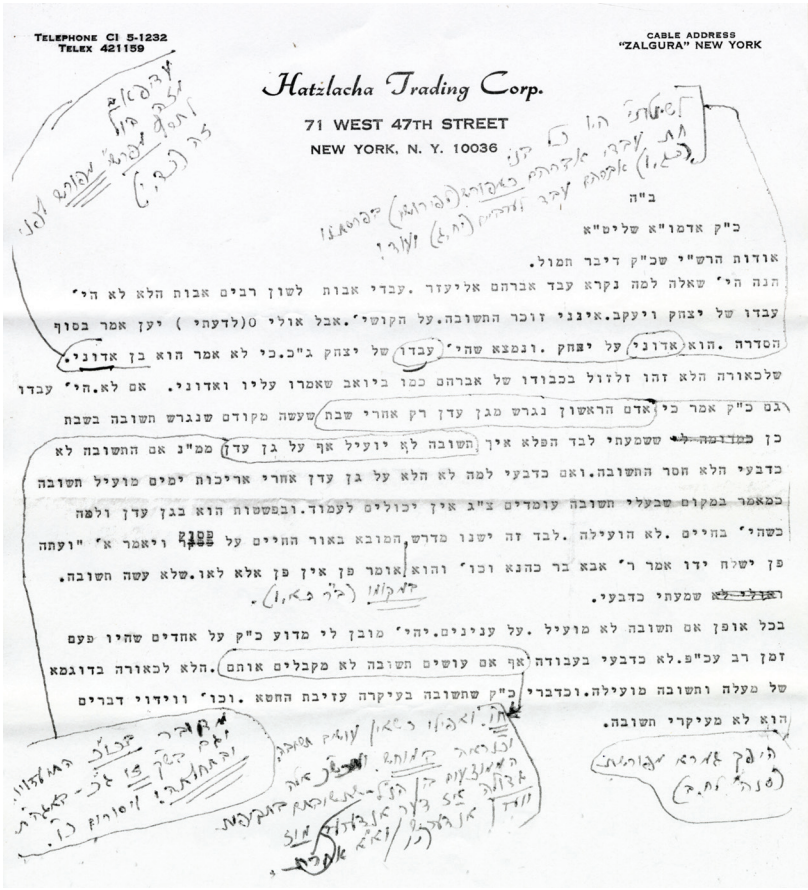
מ' יום אמצעים הי' תפלת משה מצד עצמו "עולה עד שורש הנאצלים", רק

אח"כ נתגלו בפעם הא' וניתנו לו כחות מלמעלה י"ג מדות הרחמים – בשביל שיהא "מלמד את ישראל לעשות כן, וע"י שיזכירו כו' יהיו נענין כי רחמי לא כלים".

כל נפש מישראל הוא חלק אלקה ממעל ממש ובפרט האבות שהן המרכבה, ומפורש בכ"מ שהגיעו עד שורש הנאצלים,

מצות שעשו האבות ריחות היו מצד הגזירה דתחתונים לא יעלו למעלה כו'.

ג. שאלה על שיחת ש"פ חיי שרה תשכ"ט:

ב"ה

כ"ק אדמו"ר שליט"א

אודות הרש"י שכ"ק דיבר אתמול.

הנה ה' שאלה [בשיחת ש"פ חיי שרה תשכ"ט סוף שיחה ב (שיחות קודש תשכ"ט ח"א ע' 117) : 'וואס עפ"ז וועט מען פארשטיין דעם לשון "עבדי אבות" דלכאורה דא רעדט זיך וועגען אליעזר, וואס ער איז געווען עבד אברהם, איז וואו קומען דא אריין אלע אבות? האט געדארפט שטיין: של עבד אברהם! של אליעזר!]. למה נקרא עבד אברהם אליעזר עבדי אבות לשון רבים אבות (בפירוש רש"י על הפסוק 'ואבוא

היום אל העין (חיי שרה כד, מב): 'אמר רבי אחא: יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים) הלא לא היה עבדו של יצחק ויעקב.

אינני זוכר התשובה על הקושי'. אבל אולי י"ל: יען שאמר (אליעזר) בסוף הסדרה (שם כד, סה) 'הוא אדוני' על יצחק, ונמצא שהיה עבדו של יצחק ג"כ, כי לא אמר: הוא בן אדוני, שלכאורה הלא זהו זלזול בכבודו של אברהם (ע"ד אוריה החתי שבאמרו על יואב 'אדוני' נחשב למורד במלכות) אם לא היה עבדו של יצחק.

מענה הרבי:

לשיטתיה הי': כל בני חת עבדי אברהם כמפורש (לפירושו) בפרשתנו (כג, ו) [שאמרו בני חת לאברהם: 'שמענו אדני...']; אברהם עבד לערבים (יח, ג) [שאמר אברהם להאורחים שבאו אליו (שפירש רש"י (יח, ד ד"ה ורחצו רגליכם) 'כסבור שהם ערביים') 'אדני' ופירש רש"י (יח, ג ד"ה ויאמר אדני אם נא וגו' בפירוש הראשון): לגדול שבהם אמר וקראם כולם אדונים]; ועוד?

עדיפא מזה הו"ל לתרץ מפרש"י מפורש לפני זה (כד, י) [בד"ה וכל טוב אדוניו בידו: שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו כדי שיקפצו לשלוח לו בתם].

שאלת הרב זלמן גורארי'

גם כ"ק אמר כי אדם הראשון נגרש מגן עדן רק אחרי שבת, שעשה מקודם שנגרש תשובה בשבת.

מענה הרבי:

היפך גמרא מפורשת (סנה[דרין] לה, ב)

שאלת הרב זלמן גורארי

כן שמעתי הפלא איך תשובה לא יועיל אף על גן עדן, ממה נפשך: אם התשובה לא כדבעי, הלא חסר התשובה; ואם [התשובה היא] כדבעי, למה לא [יועיל]? הלא על גן עדן אחרי אריכות ימים מועיל תשובה דמאמר: במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד. ובפשטות הוא בגן עדן, ולמה כשהי' בחיים לא הועילה?

מענה הרבי:

מדובר בכו"פ התועדויות וגם בש"ק זו ג"כ – באגה"ת ובתחלתה: ויסורים כו'.

המשך שאלת הרב זלמן גורארי

לבד זה ישנו מדרש [הערת כ"ק אדמו"ר: במקומו (ב"ר כא, ו)] המובא באור החיים על פסוק ויאמר ה' "ועתה פן ישלח ידו: אמר רבי אבא בר כהנא: מלמד שפתח לו הקב"ה פתח של תשובה, אין ועתה אלא תשובה] וכו' והוא אומר: פן, אין פן אלא לאו", שלא עשה תשובה.

ואולי לא שמעתי כדבעי

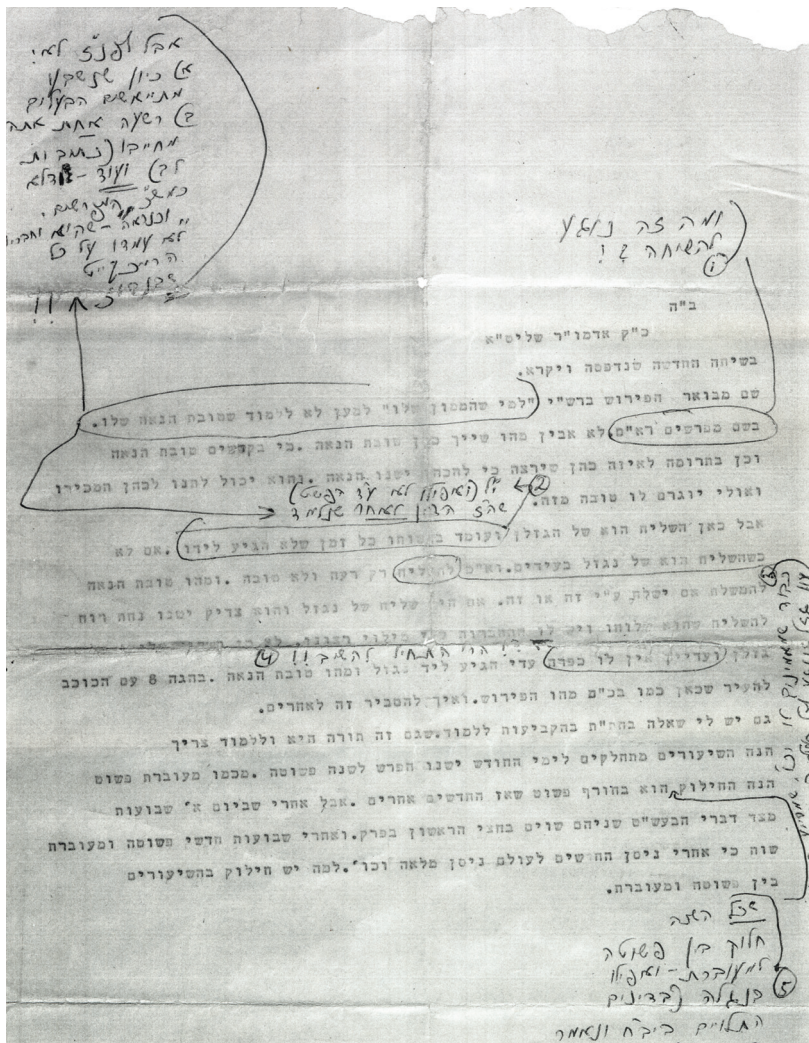
[כ"ק אדמו"ר העביר הקולמוס על התיבות 'ואולי לא' והשאיר 'שמעתי כדבעי'].

בכל אופן אם תשובה לא מועיל על ענינים, יהי' מובן לי מדוע כ"ק על אחדים שהיו פעם זמן רב עכ"פ לא כדבעי בעבודה אף אם עושים תשובה לא מקבלים אותם.

מענה הרבי:

ח"ו. ואפילו כשאין עושים תשובה וכנראה במוחש. ומכש"כ אלה הממוצעים בין הנ"ל – ותשובתם בתקיפות גדולה אז דער אנדערער מוז ווערן אנדערש, וא"א אחרת.

ד. שאלה על לקוטי שיחות ויקרא תשכ"ט:

ב"ה

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בשיחה החדשה שנדפסה [על הרש"י בסוף פרשת] ויקרא [נדפסה
אח"כ בלקוטי שיחות חלק ז ע' 9 ואילך] שעל הפסוק 'חמשתינו יוסף

עליו, לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו' מעתיק רש"י התיבות 'לאשר הוא לו' ומפרש 'למי שהממון שלו' (ובקצת נוסחאות נוסף: 'לאפוקי בנו ושלוחו').:

מובא [שם ע' 11] בשם מפרשים: רא"ם [ושפתי חכמים] שפירשו כוונת רש"י באומרו "למי שהממון שלו", כדי שלא נפרש שהכוונה שטובת הנאה של התשלום שייך למי שמשלם את הכסף [מפרשים זאגן (ראה רא"ם ושפתי חכמים כאן)], אז ווען רש"י וואָלט ניט מפרש געווען "למי שהממון שלו" וואָלט מען געלערנט אַז די "טובת הנאה פון דעם תשלום געהערט צו דעם וואָס צאָלט דאָס געלט. (וע"ד פירוש רש"י אויף "ואיש את קדשיו לו יהיו (נשא ה, יו"ד) – "מגיד שטובת הנאתן לבעלים").

[הרבי הקיף את התיבות 'בשם מפרשים רא"ם' וכתב: (1) למה זה נוגע להשיחה?!]

ואיני מביין: מה שייך כאן טובת הנאה, כי בקדשים טובת הנאה וכן בתרומה היינו שיכול ליתנו לאיזה כהן שירצה כי להכהן יש הנאה, והוא יכול ליתנו לכהן המכירו ואולי יוגרם לו טובה מזה. אבל כאן השליח הוא של הגזלן ועומד ברשותו כל זמן שלא הגיע לידו [של נגזל].

מענת הרבי:

(2) י"ל (ואפילו לא ע"ד הפשט) שה"ז הדין לאחר שנלמד, אבל לפני"ז (לא: א) כיון שנשבע מתייאשים הבעלים, (ב) רשעה אחת אתה מחייבו (כתובות לב) ועוד – ודלא כמכש"כ המפרשים.

"וכנראה" – שהוא וחבריו לא עמדו על כל הרייכקייט שבנדו"ז!!

אם לא כשהשליח הוא של נגזל בעדים, וא"כ להשליח רק רעה ולא טובה, ומהו טובת הנאה להמשלח אם ישלח ע"י זה או זה?

הרבי הקיף את התיבה 'להשליח' וכתב:

(3) כבוד שמאמינים לו וכו', שמוסייע לתקן עון גזל שנוגע לכל העולם (פרש"י נח, ו, יג ועוד)

אם הי' שליח של נגזל והוא צדיק ישנו נחת רוח להשליח שהוא שלוחו, ויש לו התחברות(?) באי מילוי רצונו, לא כי.. גזלן, ועדיין אין לו כפרה עד שיגיע התשלום ליד הנגזל ומהו טובת הנאה.

הרבי הקיף את התיבות 'ועדיין אין לו כפרה' וכתב:

(4) ?? הרי התחיל להשיב!!

בהערה 8 עם הכוכב: 'להעיר אשר "טובת הנאה" כאן כמו בכ"מ' מהו הפירוש? ואיך להסביר זה לאחרים?

[בלקוטי שיחות שם בסיום ההערה הנ"ל: 'היינו שיכול ליתננו לכל מי שירצה (ואפילו לא לבנו או שלוחו) ע"מ שימסרו להנגזל'.]

המשך שאלת הרב זלמן גורארי'

גם יש לי שאלה בחת"ת בהקביעות ללמוד שגם זה תורה היא וללמוד צריך.

הנה השיעורים [של התניא] מתחלקים לימי החודש ישנו הפרש בין שנה פשוטה לשנה מעוברת. והחילוק בחורף הוא פשוט מכיון שיש בשנה מעוברת שני חדשים של אדר ובשנה פשוטה חודש אחד של אדר. אבל אחרי שביום [ב' של חג ה]שבועות מצד דברי הבעש"ט [שהובאו בתחלת פרק א דשער היחוד והאמונה: 'ופירש הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו' תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים..!'] שניהם

שויים בחצי הראשון בפרק (שהשיעור בתניא של יום ב' דחג השבועות הן בשנה פשוטה והן בשנה המעוברת מתחיל מתחילת פרק א של שער היחוד והאמונה, כי נזכרו שם דברי הבעש"ט, והסתלקות הבעש"ט הי' בשבועות; אבל חצי השני של הפרק בשנה פשוטה נאמרת ביום בפני עצמו משא"כ בשנה מעוברת היא המשך שיעור התניא דיום ב' דחג השבועות), ואחרי שבועות חדשי [שנה] פשוטה ומעוברת שוה כי מחודש ניסן עד סיום חודש תשרי שלאחריו לעולם: ניסן מלא וכו' [אייר חסר, סיון מלא, תמוז חסר, אב מלא, אלול חסר, ותשרי מלא], ולמה יש חילוק בהשיעורים בין [שנה] פשוטה ומעוברת?

מענה הרבי:

(5) שכל השנה חלוק בין פשוטה למעוברת – ואפילו בנגלה (בדינים התלויים ביב"ח ונאמר בהם הל' שנה. אמירת ולכפרת פשע ועוד)

לזכות

החתן התמים הרב **מרדכי** שי

והכלה המהוללה מ' **חווה** תחי

שטרנברג

לרגל נישואיהם בשעטומו"צ

יום חמישי ב' דר"ח תמוז ה'תשע"ט

נדפס על-ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **יוסף יצחק**

וזוגתו מרת **דבורה לאה** שיחיו

שטרנברג

הרה"ת ר' **פינחס דוד**

וזוגתו מרת **אסתר** שיחיו

וובר

וזקניהם

הרה"ח הרה"ת ר' **מנחם נחום** וזוגתו מרת **אסתר** שיחיו **שטרנברג**

הרה"ח הרה"ת ר' **יחיאל מיכל** וזוגתו מרת **פיגא רחל** שיחיו **ווישצקי**

מרת **בילא** שיחיו **שטילרמן**

הרה"ח הרה"ת ר' **ישעי'** וזוגתו מרת **פרומא** שיחיו **וובר**

הרה"ח הרה"ת ר' **שמחה בונם** וזוגתו מרת **חיל** שיחיו **ורנר**